

ONDARRUKO

zeruko
ARGIA

IDAZKOLA TA BANAKOLA: OKENDO, 22 - SAN SEBASTIAN - TEL. 419588 - PREZIOA: 10 PEZETA

HERRI IKASTOLA

Pentsaera eta jokabide askotariko jendea hartzen du
Herritasuna dute oinarri batzuk eta besteak

Ondarru aldera hurbildu gara. Aurpegi haserrea du itsasoak... eta arrantzaleak. Lano beltzak itsas aldean. Etorkizun iluna arrantzaleentzat. Loturik daude kaian itsasontziak. Itsasora zertarako joan? Ez du merezi.

Arrantzaleen arazoez mintzatzea litzateke bidezkoena, baina ez gara horretara joan. Oso orrutitik ikusten ditugu lehorrekook arrantzaleen ezinak, zoritxarrez.

Herri Ikastolako arduradunekin hitzegitera joan gara. Ondarruko ikastolak bere nortasuna du. Inongo loturarik gabe, aniztasunaren askatasunean, bizi nahi duen ikastola dugu.

Burukominik, burrukarik eta erasorik franko sortu dio jokabide horrek. Halere aurrera doa.

—Noiz ireki zenduten ikastola Ondarruan?

—1967garren urtean hasi ginen 33 haurrekin.

—Gaur zenbat haur ditu?

—248 haur ditugu Zubi-Zahar ikastetxean. E. G. B. ko ikasketak egiten ari direnak ditugu hoiak. Sei urte bitarteko beste 151 haur ditugu beste bi ikastoletan.

—Herri osoari erantzuten diozue?

—Hori nahi genuke. Asmo horrekin ireki genuen aurtengo ikastaroaren haseran Iturribarri deritzan ikastetxe berria. Ondarruko hauzo berri-berria dugu Iturribarri. Herriko hegale biefan ditugu, beraz, haur txiki hoientzat gerturiko ikastolak.

—«Herri Ikastola» deitzen diozue ikastolari. Ez al du nahikoa ikastola soilik?

—Oso galdera ona egin diguzu. Gure ikastolaren izaerari dagokion galdera hain zuzen. Ezelako erakunderen magalpe eta laguntza gabe sortu genuen herritarrok ikastola. Hainbat tokitan, Gipuzkoan batez ere, elizaren babesa bilatu zuten ikastolek. Guk herritasunari eutsi genion, orduko ekaitzari geure indarrez branka emanik.

—Ekaitz hartatik nola onik atera zineten?

—Ikastolak nola eta noruntz jo behar zuten eztabaida zegoen une hartan, legalizazio bidean abiatu ginen. Irakaskintza elkarte bat sortu genuen, kooperatiba gisa. Ministerio de Trabajo onartu zuen 1970garrenko Irailaren 23an. «Eguntzia» da elkarte honen izena. Harrez gero, 1972garrenko Ekainaren 26an, Heziketa Ministerioak Zubi-Zahar ikastetxea onartu zuen E.G.B. baimena emanaz.

—Herri ikastola izateari gogor eusten diozue, beraz?

—Bai horixe. Herritarrok sortu genuen eta herritarrok eusten diogu. Herriaren bizi-giroan eta Herriaren etorkizunari begira lanean dihardugu. Herritar guztiei zabalik da eta Herriaren laguntzaz bakar bakarrik bizi da.

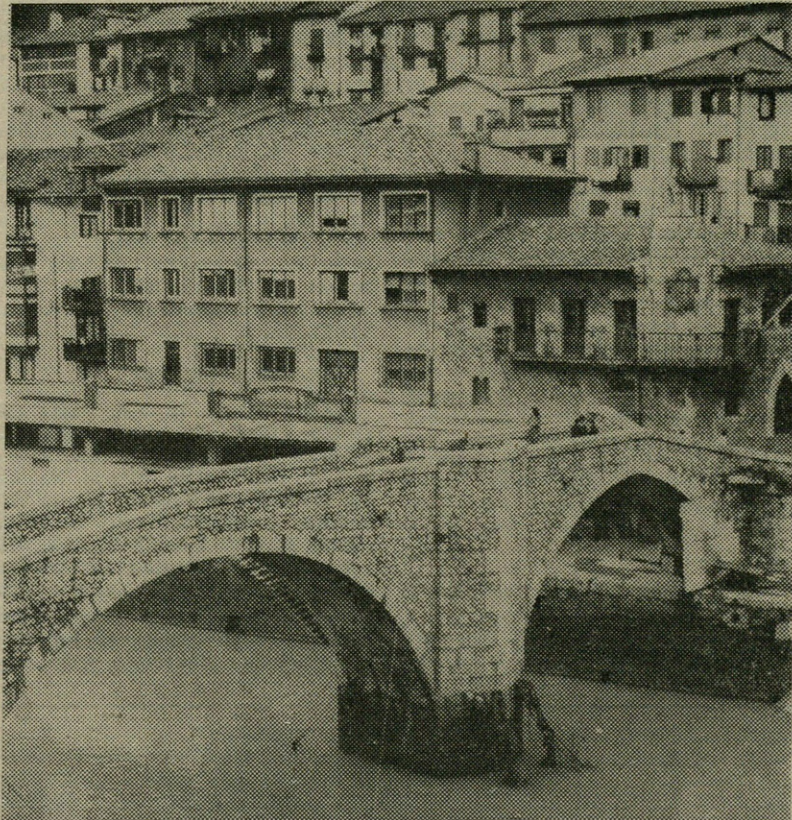
—Ez al duzue inongo laguntzarik?

—3.171.572 pezeta izan zen iazko ikastaroan ikastolako presupuesto. Guraso eta laguntzaileen artean bildu genuen dirutza hori. 978 mila pezeta laguntzaileen artean, gainontzekoa gurasoen artean. 4.950.000 pezeta da aurtengo diru gorabehera. Zerbait eskainia digu Estaduak aurtengo ikastarorako.

—Herritar guztiei zabalik den ikastola dela esan didazue. Ondarruko ikastola batentzat 399 haur asko denik ez zait iruditzen.

—Gure ikastolaren historia eta egoerari begiratzen badiogu, hain gutxi denik ez dugu uste. Begira: geure ikastolaren pauso eta jokabideak, guraso, irakasle eta laguntzaileen artean bilatzen ari gara. Inoren lortzari jarraitzea askoz ere errazago izango zen, dudarik gabe. Geuk bilatu eta aukeratutako bidean aurrera daramagu ikastola. Hanka sartze eta guzti, noski. Baina denon artean daramagu aurrera.

Bide asko aukera ditzake ikastola batek. Pentsakera eta jokabide askotariko gure ikastola honetan, aniztasunaren edo pluralismoaren lortzetatik abiatu ginen eta bide horri jarraitzen gatzazkio. Oinarri honetan topo egin dugu hainbat eta hainbat herritarrek: geure herriari erantzun bat eman, euskal kultura batean gure haurrak heziz. Oinarri honen gainean jasotzen saiatzen gara gure ikastola. Askotasun edo aniztasun horretan bizi gaituzten eta lan egin

dezagun badugu nagusiok ere zer ikasia.

—Nortasunaren bila zabilazte. Nortasuna, berriz, herritasunean oinarritzen duzue.

—Noski. Ondarruan Elizaren beste ikastola bat ere badela go-goan har dezagun. Baina guk gure ikastola Herri ikastola bezala ulertzen dugu. Herriari erantzun nahi diogu, herria egin nahi dugu, euskal kulturen gure haurrak heziz. Herriak berak erakutsi digu zer jokabide hartu. Era desberdineko, pentsaera eta jokabide askotako jendea da herrian. Guk herria, den bezala onartzen dugu eta den bezalako herri horri erantzun nahi genioke. Elizak bere interesak zaindu nahi izatea konprenitzen dugu. Baita zenbait jendeke Elizaren ikastola nahi izatea ere. Baina guk beste bide bat aukertu dugu. Elizak, ez dugu uste ezereen oztoporik jarri behar liokenik bide honi.

—Gairik minbereen eta mingarrienera heldu gara ustekabeen. Erlijioari buruz zer jokabide duzue?

—Arazo honetan ere pentsakera ezberdina dugu. Jokabide honetara heldu gara guztion iritzia eta askatasuna errespetatu nahiaz: irakasleak ematen du ikastolaren barruan E.G.B. erlijioari buruz

eskatzen duena. Baina erlijio heziketa guraso bakoitzaren gain geratzen da. Guraso bakoitzari bere jokabidea errespetatzen zaio.

—Nola?

—Herri Ikastolak bide hori hartu zuen bere sorreratik. Ez goaz inoren aurka. Arazo honetan ere guztion iritzia errespetatzea nahi genuke. Ni ere eliztarra naiz, esaten dit batek. Beste pentsakera eta jokabideak dituztenkin elkarturik, herri zerbiztu bat egin nahi dugu, herri mailan. Gure erlijio askatasuna eta eliztar izatea ezeri eta inori lotu gabe, noski. Ikastolan lanean dihardugun eliztarrok geure kristau fedearen esperientzia berri bat dugu herri ikastolako lana. Beste era batera jokatzeko duten eliztarrei hau eskatuko nieke: den bezala ager eta kritika dezatela gure jokabide hau. Ez diren gauzak zabaltzeko eskubiderik inork ez du.

—Gerorako zer asmo duzue?

—Euskal kulturen oinarritutako nortasuna gure haurrei ematea da gure hezieraren helburua. Baina horretarako urtetik urtera hobetu behar ditugu bideak eta tresnak. Irakasleek duten zeregin parageaz eta hoiak eta gurasoak alkarrekin izan behar dituzten harreman estuez ez dugu ezer esango.

Egoki antolatutako ikastetxeak dituen alde onetaz ere jabeturik gara. Ikastetxe berria eraikitzeke baimena eskatua diogu Ministerioari. Iturribarri deritzan hauzoan ditugu erosiak lurak. Ezeren okerririk ez bada berehala ekingo diogu lanari.

—Nondik osrtu behar duzue horretarako behar den dirua?

—Puska bat Ministeriotik; dohan zati bat, 30 urtetara itzultzekotan bestea. Ditugun ondasunetatik beste zati bat. Eta azkenik gurasoetatik eta inguruan ditugun erakundeetatik. Ezin duten gurasoen haurrek sarrera berdina izango dutela herri ikastolan esan beharrik ez da.

—Ikastola bakoitzak ezin ditzake bere arazo guztiak bakarka zuzendu. Bai al duzue beste ikastolekin harremanik?

—Lehenengo eran behintzat Bizkaiko ikastolak ez gara aspaldi bildu. Baina berriro laster batzartzen hasiko garela esan da. Halere badiugu inguruetako ikaslekin harremanak. Gero eta gehiago izateko premia ikusten dugu gainera. Baina Bizkaiko ikastola guztien batzarreak beharrezkoak jotzen ditugu. Denon artean erantzun behar diegu arazo batzuei. Euskal Herri osoko ikastolak batzeko ordua ere heldu dela uste dugu. Ordezkarien bidez edo nolabait, baina elkar-tu beharra dugu.

—oOo—

Hitz aspertu luzea egin dut ondarrutarrarekin. Paperean geratu zaizkit gai asko leku ezaz.

Ondarruko Herri Ikastolak ez du biderik errazena aukeratu. Bai, ordea, biderik zuzenena eta garbiena, agian. Ikastolan lanean ari garenek herrigintzan ihardun behar dugu. Lan neketsua eskatzen du horrek. Ondarruko guraso kristauak ez diote uko egin nekeari.

Katekesia beste era batera antolatu dezatela eskatzen die bide horrek guraso kristauak eta kristau elkarteei. Elizak eta kristau gurasoek badute eskola katolikoetan eskolatutako gaztearekin eskarmenturik. Halere zenbait biderik erosoenera eta errazenera heldu nahi dio.

Hor dago bide berri horren lekuko Ondarruko Herri Ikastola. Laguntzea merezi duen ikastola dugu. Dezakeenak badaki dirua nora bota.

Eta itsasontziak kaiako burniari loturik dituzten arrantzaleei antxoa arazoa konpon dezatela opa diegu.

ERRIALDE

Donostia eta Donostia inguruko gaztetxoak mendiruntz

Gipuzkoako Altzon igarotako eguna oso gogoan dute

Kale zuloan bizi denak eman ohi dio eskerra mendiari. Nola-ko jolasak egin ohi dituen kateko txakurrak asatzen denean! Atea zabaldu zai egon ohi da kaiolako txoria ihesegiteko.

Hesi, orma, jende, zarata, berebil eta semaforo gehiegi dago kalean. Ez lurrik, ez belarrik, ez landararik, ez zomorrarik, ez harri garbirik ikusten da hiri haundietan. Dena itxia, dena estalia dago kalean.

Arazo honetaz jabeturik da zenbait talde. Mendira irtenaldiak antolatzen dituzten gazte batzuen mintzo naiz. Amets eta asmo haundiak dituzte.

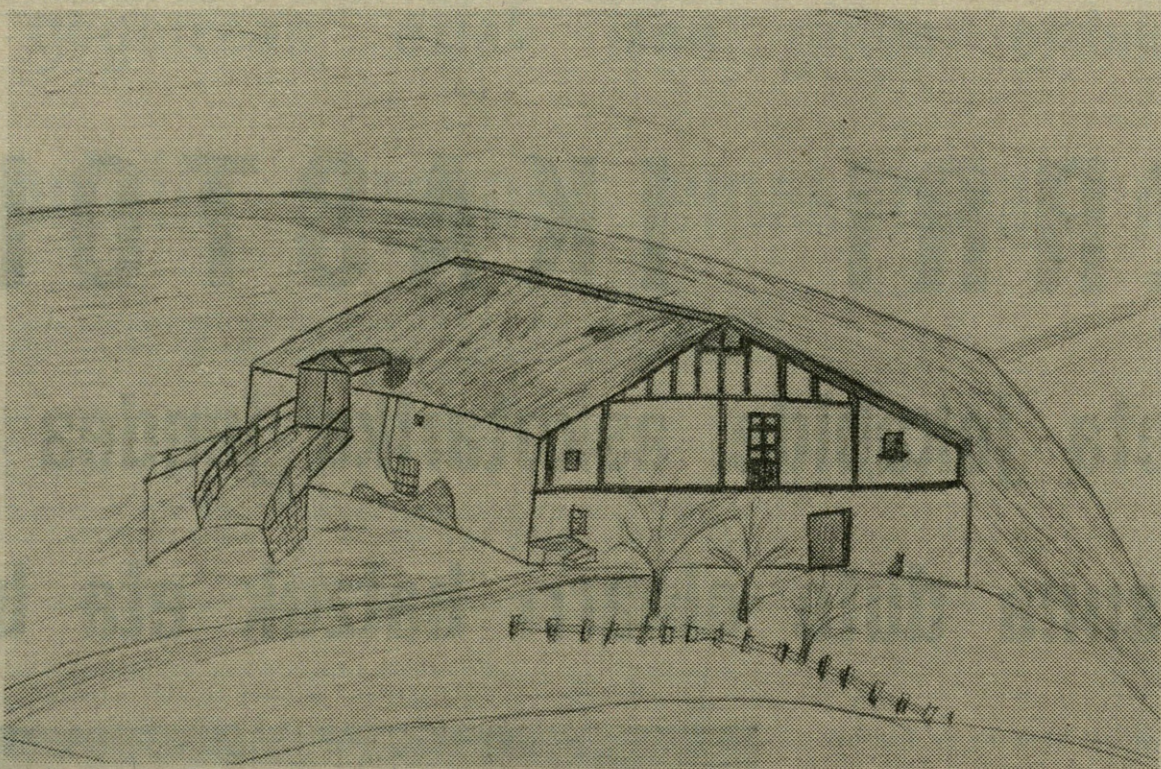
—Emaidazue zuen ibili batzuen berri, esan nien.

—Irtenaldi asko egiten da mendira. Gero eta gehiago. Guk bakoitzok geuron taldea dugu. Baina egunik zoragarrienetako bat Altzon igaro genuen. Donostiatik, Añorgatik, Lasartetik eta ingurumari haueetatik Altzora joateko aukera izan genuen. 7 urtetatik hasi eta 15 urte bitarteko neska-mutikoak bildu genituen Altzon. Guz-tira larehun bat izango ziren.

—Ez da erraz adin horretako larehun neska-mutiko aspertu gabe ibiltzea.

—Kaleko umeak ezagutzen ez duten mundu zoragarri bat dago mendian. Dena da harrigarria kaleko umearentzat: sasia, koska, lorea, belarra, txingurria, oiloa, ardia, astoa, behia, ahuntza, txoria... astoaren arrantza, behorren irrintzia, oiloaren karaka, bilgarraren txortxorra, sugaren txistua, zakurraren zaunka, behiaren marrua, astakumearen lasterka. Zoratu egiten ditu kaleko umeak mundu bizi honek. Mundu hori ezagutzen, maitatzen eta errespetatzen erakutsi nahi genieke. Horlik abiatu da gaurregungo irakaskintza eta heziera ere.

—Oso beharrezkoa du hori kaleko umeak. Baina adin horretako

neska-mutikoak berehalaxe asper-tzen dira gauza berarekin denbora askoan badaude.

—Egia diozu. Altzon egin genuena esaten hasi gatzakizku. Han egin genuena agertuko dizugu. Herri-iritsi ginenean meza bat egin genuen. Ez da erraza adin horretako neska-mutikoentzat meza egoki bat egitea. Beroiek emandako meza izan behar du. Meza bizi-za. Abesti, dantza, txalaparta eta abarrek egin genion bizitasuna mezari. Ondoren marrazki lehiaketa antolatu genuen. Ikusizun ederra zuten begien aurrean marrazkilari haiek. Edozer suma zezakeen haien irudimenak leku hartan. Oso lan ederrak egin zituzten.

—Zein da unerik interesgarriena?

—Une eta lan guztiak dira oso interesgarriak. Ez dago tarte bat

ere alferrik galtzerik honelako ibilaldi batean. Baina interesgarrienetako bat, agian, bazkal ordua da. Bakarka antzea ohitua da gaurko umea. Lagunarte eta kidetasun jatorria sortu ohi da bazkal garaian eta bazkalondoa. Elkarri lagun-tzeko eta elkarrekin jolasteko une egokia da. Dantza eta jolas asko egin genuen. Ondoren etxeruntz abiatu ginen.

—Zer asmo dituzue?

—Haurrak ez du bizi behar eskolatik etxera eta etxetik eskolara bakarrik. Herri haundietako ume-ari ez zaio batere erraza kaleko eta lagunarteko bizitza. Ez du jolasieku gehiegirik, are gutxiago euskal giroa. Zeregin haundia da hori. Haurrari lagundu egin behar zaiola ohartu ginen. Dantza taldeak sortzeari ekin genion. Kantari eta mendiko taldeak ere sortu genituen. Bakoitzak bere he-

rrian edo hauzoan egiten du lan hau.

—Beste zenbait ekintza elkarturik egin duzue.

—Oso beharrezkoak dira elkarre-kiko harremanak. Hori gogoan duela ari da talde bakoitza lanean. Oso lagun egiten dira talde bakoitzekoak elkarrekin. Ez dute elkarrekiko harremanetarako zailtasunik. Baina noizbehinka zabaldu egin behar da lagun-arte. Beharrezkoak dituzte beste taldeetako ezezagunekin ere harremanak. Asko irekitzen ditu. Gu, behintzat, iritzi horretakoak gaituzu. Horregatik egiten ditugu noizbehinka denok batera ibilaldi hauek.

—oOo—

Zorionak eta jarrai aurrera.

MUTIOZABAL

1975, emakumearen urtea

— 1 —

Emakumea gizonezkoen mailan behar dugu jarri. Nahiz eginkizun desberdinak naturalezak ezarri. Mendeko ez du inoiz izenda baizik bere osagarri. Bakoitzak ditun bereiztasunak eskeinitzeko elkarri.

— 2 —

Naturalezak bere legea bakoitzarentzat emanik. Ez pentsa gero uste deguen bezain bizkorak gerarik. Ez genezake inolaz bete bata bestearen lanik. Bereiztasunak ez du esan nai bitan bat nagusi danik.

— 3 —

Gizaarteak emetasuna aitzakitako ibiliz. Debilagoa den izenean lan errexenak eskeinik. Emakumea arduratu da etxeko lan da familiz. Aginpidea gizonezkoen eskutan beti ipiniz.

— 4 —

Emakumea fabriketara! garai baten zeinek esan? Naikoa zuen ikasitza zer bait josten eta plantxan. Eta etxeko lanak egiten esku onekoa izan. Horrez kanpo haurrak eginda haiek zaintzea aski zan.

— 5 —

Idea honek hain bat urtean gizartea du ostatu. Eta ez alda uxatutzea. Jaunak, gehiegi kostatu. Pentsa-molde bat ezin ditek gainera golpez gastatu. Baina badator piskabanaka nahiz denei ez gustatu.

— 6 —

Seksu aldetik ere galtzeko guztia berak darama. Gaskuido batez erortzen bada galdu du betiko fama. Amaika haurrek ezagutu du senar gabe bere ama. Ez erdibana, egin bezala, partitu balute zama.

— 7 —

Emakumea gizaartearen bere mailara jasorik? Sekula ere etzaior egin aurren hainbeste kasorik. Eskubideak izan ditzala behar bezala osorik. Piska batean ez da aztuko ONU-k eman dun pausorik.

— 8 —

Berdintasuna eskatzen duzu ez duzu nahi mirabe. Justiziako eskaria da konturatutzen gerade. Zu zenbat eta gorago igo orduan da denok hobe. Baina prakak ai! jaxten dituzun Gizonak erantzi gabe. Rufino IRAOLA GARMENDIA

GAI NAGUSIA:

EUSKAL HERRIA 1900 - 1936

APIRILLAREN 14tik 25era

Astelehena 14:
EUSKARAREN EGOERA

A. Luis VILLASANTE

Asteartea 15:
SITUACION SOCIAL

Pedro AGUIRRE

Asteazkena 16:
CONCIERTOS ECONOMICOS Y
DESCENTRALIZACION ADMI-
NISTRATIVA

T. Ramón FERNANDEZ

Osteguna 17:
LA REGION EN ESPAÑA:
PAIS VASCO

J. M. CASTELLS

Ostirala 18:
IPAR EUSKAL HERRIA

R. Canblong-M. Goihenetxe

Astelehena 21:
FORUAK

J. M. ARRIETA

Asteartea 22:
LA SEGUNDA REPUBLICA

C. CABALLERO

Osteguna 24:
NEKAZARITZA

J. ALKIZA

Ostirala 25:
JAIALDIA:

A. ARANBURU
H. REKONDO
JOSU ETA JOKIN
LOPATEGUI
IGARZABAL

EGUNAK: APIRILAREN 14tik 25era.
TOKIA: E.U.T.G.ko PARANINFOAN.
ORDUA: ARRATSALDEKO 7,30etan.

E. K. T.

MUEBLES

URRETAVIZCAYA

1920'an sortutako etxea

ERREDIZAK - EDERGALLUAK

EGIN - GAIKAK eta AURRE - KONTUAK

POSTAS, 48

GAZTEIZ (Vitoria)

BLAS DE LEZO

ETXE ONTAN DAUZKAZU SAGARDO, ARDO GAIN-GAINEKOAK
ETA EDARI GUZTIETATIK

Blas de Lezo Kalea, 6
Urrutizklafia: 41 20 65

DONOSTIA

JOSTUNDEGIA

MODISTEGIA

UGARTE

Urbietia, 66

DONOSTIA

FAGOR

edaria
epela dagola?
FAGOR 'ek
oztuko
du bereala

GERTAKIZUN BERRIA

Euskal-Herria Euskal Herri denetik gaurdaino gertatu ez den zer-bait gertatzen ari da: euskaraz analfabetoa ez den gazte multzo bat izango dugu laster. Sekulan eskolara hankarik sartu gabeko haurra genuen euskara. Gerra aurrean abiatu zen eskolara, lehendabiziko aldiz, baina geroztik orduan jo zuen gaitzak etxean eduki du ia orain arte.

25 mila inguru omen dabilta ikastoletan. Aurten amaituko dituzte zaharrenen E.G.B.ko ikasketak, 12-13-14 urtetako gaztetxo mordoa dugu gaur bertan ikastoletan. Euskara ikasi eta beren ikasketak euskaraz egin dituzten 20 mila gazte izan ditzakegu hemendik zortzi urte-tara.

Gertakizun berria da hau. Ez gaitzala eskutsik harrapa gertakizun honek.

Eskolan galdu zuen haur askok garai batean, etxean ikasi zuen euskara. Oraindik ere galtzen ari da asko zenbait eskoletan. Baina ikastoletan ez da horrela gertatzen. Eskolan gertatzen zitzaiona gertatuko zaio, ordea, ikastolako haurrari euskal irakurgai egoki eta atsegini ez badu. Erdal kultura batek irentsi du ikastola utzi be-zain agudo. Izan ere, tebeoak, ipuinak, kirolak, nobelak eta irakurgai guztiak gaztelaniaz izango ditu.

Euskal testorik eta euskal irakurgairik gabe ari da oraindik, zo-ritxarek, ikastoletako haur asko. Guk geuk uste baino lehen hazi eta ugaldutako ikastolak, Halere luzaro baino lehen beteko dela hutsune hau dirudi. Jende asko ari da horretan lanean. Hainbeste taldekeria ez balego hobeto eta azkarrago zuzenduko litzateke oker hau, agian.

Inoiz ez bezalako lana egiten ari gara euskara lantzen, finkatzen eta batzen. Kultur hizkuntza egiten hain zuzen ere. Hazia ereiten ari gara. Uztarik, ordea, ez dezakegu bil. Uzta gero bilduko dugu. Ikas-tolako haurrak hazten direnean bildu dezakegu uzta ugari.

Horretarako, ordea, ereiten ari garen hazia lur onean eta giro onean bota behar dugu. Kultur hizkuntzan idatzirik diren lanak ez ditzake jende askok irakur gaurregun. Horretarako hizkuntza idatzia ulertzen duen eta eskola piska bat duen irakurlea behar da. Orain arteko irakurleak aski du bere euskalkian idatzirik dena ulertzea.

Baina ikastolan lana ondo eta buruz egiten badugu, hangoak eta hemengoak, uler dezaketen hizkuntza landua eta batua ikas dezakete haurrek. Euskara batuan irakurtzen eta idazten ikas dezakete. Lehen aldiz gertatuko da gertakizun hau ere Euskal Herrian.

Gaurregun ez dago jende helduari beren euskalkitik gehiegi urrun-tzen den hizkuntzan gauza asko ematerik. Oso komenigarri zaio bere euskalkian ematen zaion irakurgaiak.

Baina ikastolan hizkuntza baturako gai diren haurrak egin behar ditugu. E. G. B.ren bukaeran ezin daitezke ikastola bateko eta besteko haurrak hizkuntza oso desberdina ikasita atera. Are gutxiago zaho-rrak dugun itsumenez.

Euskararen etorkizunarekin eta umeen hezierarekin jolas gehiegi egiten ari ote garen dirudi. Umeak ez dute nozitu behar gure zatike-riaz eta kaskagorgeriaz.

Egin ditzagun, beraz, ikastoletako haurrak kultur hizkuntzarako gai. Eta has gaitzen mundu horri begira gure literatura egiten, Dozener-di batek irakurriko dituen liburu sakon eta harrigarriak egitea baino hobe dugu arlotxeagoak egitea. Adarjole gehiegi ote den bazterretan uste dugu. Zenbat eta nor garen jakinaz lan egiteko ordua dugu.

Gure atzetik datorren indarra oso kontutan hartzeko garaia dugu.

HAURRA IALGI HADI PLAZARA !!!

Haurrak eta zaharrak bazter-tzen dituen gizartea usteldua dela sarri entzun izan dugun esaera da. Eta, egia esan, us-telkeria kirats ugari sumatzen da bazterretan.

Hitzaldietan beste aurpegi-rik erakusten diguten arren, egin-tzak ez du gaurregun zaharren eta haurtxoen egoeraren kezka-ren berri erakusten. Baina, ez da gure asmoa soroaren sail hau jorratzea. Une honetan, bereziki ikastoletan diharduen haur eta lankideak ditut gogoan.

Euskalerriaren egungo egoe-raren azterketa egiterakoan, da-to berdinak esku artean dauzka-telarik, bi eratako joerak eta posturak ikus ditzakegu. Alde batetik, ilunak, pesimistak, itxa-rope-rik gabeak, ia gureak egin duela pentsatzen dutenak. Rea-lismoaren arabera, gauzak ho-tzean ilun eta irteerarik gabe-ko sator zulotik ikusten dituz-tenak.

Beste batzuek, berriz, etorki-zuna itxaropentsu dakuste. Eta itxaropenaren oinarri-rik sendoe-na ikastola jotzen dute. Hain-beste eta hainbeste haurrek ki-mu berria sortuko duten espe-rantzarik ez dute galtzen. Le-hengo enbor zaharrak iraupenik izango duen itxaropenez dihar-due. Eta ez dute arrazoiaren fal-tarik.

—oOo—

Baina, gure gizarteko haurra-ren arazoa bere osotasunean hartu behar dugula uste dugu. Ikastolatan milaka eta milaka haur ari dira, jo eta ke ari zaiz-kigu. Eta hauek ditugu, urte gu-txi barru, beroko gazteria. Eta bada zerbait. Euskaldungoaren arloan egin den lanik bikainena eta borobilena, noski. Aldizka-riak, irati saioak, liburuak, kul-tura saioak, onuragarriak zaiz-kigu, beharrezkoak. Baina ikas-tola dugu euskal etxearen zu-tabe nagusia. Baina ez nahikoa.

Ikastola giroa ezagutzea ego-kitu zait azken aldi honetan. Eta gurasoen artean ere denetarik ikusten dela ohartzen gara. Bat-zuek, gutxi gorabehera, hauxe diote: Nik haurra ikastolara bi-daltzen dut, eta hortik aurrera andereño-irakasleek egin deza-tela.

Baina bide horretatik ez gara luzarora iritsiko. Ikastolak ba-karrik ez du herria salbatuko. Besterik ere behar dugu. Pro-blema askoz sakonagoa bait da. Konpondu beharrezkorik bai bait da. Eta nolako gaitza halako sendagaiak erabili behar dira. Gainontzeko guztia ontzat eman dezagun, baina arazoari zain eta guzti ekinaz.

—oOo—

Estadistikak ez ditut eskutan. Euskalerrian zehar hoge-i eta ha-marren bat mila haur inguru ibi-liko dira ikastoletan. Baina eta beste gainontzeko eskoletan da-biltzanak? Oraindik, ikastolan dabilzan haurrak minoria bat baino ez da. Eta ez dugu, inolaz ere, ikuspegi hau alde batera utzi behar. Ikastolako haurrak gizartearen gatz eta piper izan behar du. Gatz gutxi nahikoa da janari osoa gazitzeko. Gatz ere beharrezkoa da zenbait janari usteldu gabe gordetzeko. Eta

hor dago kakoa. Hona hemen dinamika eraginkorra sortu be-harra. Haur horiek, haur bezala, noski, borrokalari eta eragile egin behar ditugu. Haur horrek erantzun bat eman dezan, pre-statu egin behar dugu. Gure eus-kal giroa ikastoletan bakarrik mugatzen baldin bada, orduan gureak egingo du.

Haurrak euskal bide aldapa-tsuagatik abia erazteko gura-soak izan ditzagun gogoan. Ika-stolaz ikastola, gurasoak landu ditzagun, dinamika honen beha-rraz ohar ditezten, beste eskole-tan ere irakas dezakeen jendea presta dezagun. Bada lanik as-ko egin nahi duenarentzat.

Gai honetan, pozgarria zaigu ikastola eta herriko zenbait el-karteren artean dagoen harre-man gozoa. Haurrak ikastolaz kanpo badute zer eginik. Eta gi-zarte taldeek laguntzarik eskai-ni dezakete: bai kirola mailan,

bai beste zenbait aktibidade-etan.

—oOo—

Haurra, ialgi hadi plazara! Baina ez ikastolan diharduen haurrak bakarrik. Ikastolaz kan-po irabazi beharrezko haur asko dago. Nondi jo, zer egin? Estra-tejia bat prestatu behar da, pau-so batzuek eman behar dira, eta, ahal delarik, jendea irabazi eta geureganatu egin behar dugu.

Agintarien artean ere, asmo desberdinak eraginda beharba-da, eskoletan euskara sartu na-hian ote dabilzan hotsa zabal-du da. Zergatik? Zertarako? No-la joka? Ezertan hasi baino le-hen, gure indarrak neur ditzagun. Haurra nola salba ea as-matzen dugun. Eta haurraren bi-dez luzarora iritsi gintezke.

MIKEL UGALDE

Farregarriak haurrentzako edo larrientzako

Duela guti hor ari izan zaizkigu L. Haranburu-Altuna, Anaitasunan, eta Joxe Azur-mendi, Z. Argian, kontsumo-ko literatura entretenigarri baten beharrean gaudela eta... Beste behar bat ge-hiago...! Kontsumoko gizar-tean gaudelarik beharrak nun-nahitik sortzen zaizkigu. Bat betetzarako horra bes-tea!

Dena dela, dudarik ez da beharrean garela hontan ere, eta harakina haragi beharrak betetzen saiatzen den beza-la, bat-edo-beste, bakarren-batek saiatu behar luke bes-te alor hau betetzen eta jo-rratzen.

—oOo—

Zer esanik ba ote dut or-dea nik? Pratikarik gabeko teoriak! Ikusi dutana eta so-matu dutana azaldu nahi nu-ke: Haurrentzako eta... la-rrientzako ipuin marrazki-tuak, farregarriak eta ez hain farregarriak. «Asterix» eus-keratzen ari zirela esan zi-daten aurreko batean, eta ongi deritzat. Baina ez ote dugu zerbait originala sortze-ko ahalmenik? Fernando Amezketarra, Plaentxiarra eta ezagutzen dituenak, Baran-diaran eta Azkueren lanen berri dakienak, gure bertsola-rien ateraldiak entzun edo ja-kin dituenak, jakin ondo da-ki euskaldunak badituela lan hortarako behar diren dohai-nak.

Marrazkilariak falta direla? Agian, eta ez zait iruditzen... Anaitasuna eta Z. Argian azaldutakoak ikusi ondoren...

Jartzea falta da, eta jartze-ko tarteak, dudarik gabe. Pro-fesionalizatu beharra ote, ko-merzializatu beharra...? En-saio bat zergatik ez...?

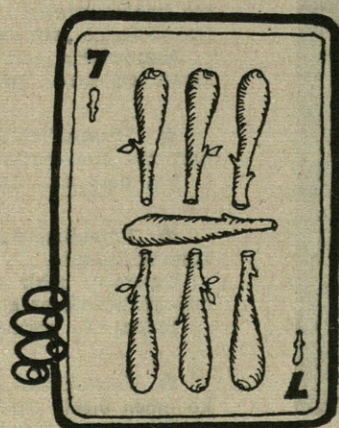
—oOo—

Nik orain Mexikon (urru-ti!) azaltzen den farregarri serio bat aipatu nahi nuke. Farragarria bezain sakona, mami finez hornitua eta ira-kurgarria. Hamabostean be-hin azaltzen da, eta lan mo-nografiko bezala, gai bati lo-tzen zaiola, alegia. Farrega-rria da esateko, azaltzeko era, eta barrenan darama halako ironia fin bat, baina egia galantak esaten ditu...

Orain dela guti pasa didate bat euskaldunei dedikatua (Los Vascos: 159. alea), eta harriturik utzi naute... Ez da-biltza xantxetan, ez! Euskal-dunak egiten ez dugun au-tokritika kanpotarrak egin araziko ote digute ba? Akats eta guzti gure artean maiz ikusten ez den bezalako la-na da. Ikusgarri eta irakur-garri derizkiet «Los Agacha-dos» hamabosterokoari... Er-deraz dela, pena! Euskeraz behar horrelako zerbait. Inork hartu nahi badu eska beza zuzenbide hontara: «Los Agachados». Ed. Posada, S.A. Jose M. Rico 204. Mexico 12. D.F. Mexico. Ale bakol-tzak 2 peso balio du.

Eta ez pentsa propagan-darekin nabilanik. Gauzak di-ren bezala. Nik euskeraz na-hi nuke. Horra beste behar bat.

Joakin AZPILIKOETA

OLPAGAR

ARGIA

JABEA:

Nafarroa, Kantauri eta Ara-goiko Kaputxinoek.
Burlada, Kale Nagusia, 50-1
Donostia, Okendo, 22
Telf. 41-95-88

Ondezkaria: Kaletano Ezelza Iturriza

ARPIDE SARIA:

Barruan 400 pezeta
Korreo batasune-tako herrietan 620 pezeta
Atzerrietako bee-te herrietan 480 pezeta
Airez Aldez aurre-tik galdetu
Salmenta (ale bakoltza) 10 pezeta

Moldiztegia eta Idazkela:
«Gráficas Navaeal»
A. Adoain, 1. IRUIÑEA
D.L.: NA. 26-1968

ZENBAT GARA

✿ Berriak

Apirilaren 7tik 11ra arteko bost astegunen barruan Euskal Kultur Aste bat antolatu da Arrateko Teknika Ikastegian. Antzerki zein hitzaldi, kantaldi eta beste hainbat saio eratu da.

Azken batez, ostiralean, bertso jaialdi batekin amaiera emango zaio Arrasateko kultur aste honi. Xalbador, Lopategi, Lizaso eta Larrañaga bertsolariek hartuko dute parte. Gai eta puntu jartzaile, Abel Muniategi.

● Egun berean, hilaren 11an alegia, "Gazteria eta droga-eragina" delako gaiaz hitzaldi bat izango da Zestoako Elizondo Zinemaren.

Eta, hamabost egun barru, hilaren 25ean edo, Asun Arrazola herriko alaba Zestoan bertan hitzegiteko da. Honako hau izango da hainbat gai desberdini buruzko hitzaldi sail luze bateko azkena.

● Antzuolan euskarazko ikasaldiak eratzeari ekin diote Parroki-Gazteriaren ardura.

Apirilean hasi eta ekainera arte astearte eta asteazkenean iluntzeko 8,30etan izango dira.

● Ekainaren 30etik uztailaren 19ra arteko hiru asteetan Udako Ikasaldi bat monjentzat bereziki eratzeko da Lazkao.

Ikasaldi hau beneditarrek eratua da, beren ikastetxeetan euskara irakasteko behar bezala prestaturik ez dauden monjentzat propio burutua.

Aurtengo ikasaldi hau, Euskaltzaindiak irakasle titulu-tzatarako jarriak dituen baldintzen arabera eratua izango da, eta badaiteke ikasaldiaren azken egunean etsamina apropos bat Lazkao bertan egitea ere.

Baldin inork nahi badu xehetasun gehiago idaz beza bertara D. Amundarain. Benedictinos. Lazkao. Telef. 891170).

✿ Ordua dela eta

Apirilaren 12an ordubete aurreratuko da Espainia Estatuko ordu ofiziala. Aurrerantzean Europaren aurretik ibiliko gara. Lilura honek sei hilabete koxkor iraungo du.

● Bilbotarrek aspaldi samar asmatu zuten beti "aurretik" ibili behar hau. Itxuraz behintzat nekez hartuko dio inork aurrea (eibartarren bat izan ezik edo) bilbotar harro-puzpiluari.

Donostian zegoen behin, bilbotar batek galdatu omen zuen:

- Ze ordu da?
- Bostak eta hamar.
- Ah, orduan Bilbon gutienik erdiak dira!

● Are eskasago, ordea, bergarar bati Getarian eman zioten erantzuna (eta ez naiz ezertxo ere asmatzen ari).

"Arratoi"tik beheruntz zetorrela, horra non topo egiten duen euskaldun itxurako batekin:

- Kaixo, ze(o)rdu?
- Marranu!!
- Ez zen, nonbait, itxuraren jabe.

✿ Pelotari Txapelketa

Bere azken saiotan ari da aurtengo Lehen Mailako Pelotarien Txapelketa.

Apirilaren 6an, Eibarko Astelenan, Gorostiza eta Nalda II. Hilaren 13an, Tolosako Beotibarren, Lajos Lajos eta Arroyo.

Bi jokaldi hoitako irabazleek elkarrekin jokatu dute Bergaran apirilaren 27an. Eta azken batean, Anoetan eta maiatzaren 11an, Retegi Bergaran garaile ateratzen denaren kontra.

● Lehen mailako pelotari txapelketa hau 1940 urtean jokatu zen lehen aldiz. Atano III eta Txikito Iraetak elkarrekin jokatu zuten. Azkoitiarrak 18-8 irabazi zuen.

1952. arte bi urtetik behin eratu izan zen, eta geroztik, ordea, urtero.

Guztira 29 aldiz jokatu da. Gipuzkoarrak hamabitan atara dira irabazle; bizkaitarrak zortitan; nafarrak seitan (azkenengo seitan, hain zuzen); arabarrak birritan eta errioxarrak behin.

Pelotariei bagazozkie, txapela gehien irabazi duena Eloreio Hilario Azkarate da, sei bider. Ondoren Retegi bost alditan, Atano III lautan eta Gallastegi hirutan.

Beraz, baldin aurtengo honetan Retegik berriro irabazi-ko balu, Azkarateren nagusitasuna berdinduko luke.

✿ II Mailako irakasle titulua

Martxoaren 29an 55 Mailako Euskal Irakasle Tituluari zegokion etsamina eratu zen Arrasateko Teknika Ikastegian.

Aldez aurretik, hilaren 27 eta 28an nolabaiteko ikastaro labur bat muntatu zen, ondoko etsaminari buruzko gaietara mugatua, batipat.

Goiz eta arratsaldean hamabi bat gai aztertu zen bi egunotan: irakasleen arteko harremanez, elkarte eraketaz, bigarren mailako programaz, irakaskuntzaren hainbat metodologiak, euskal dialektologiak, euskararen historia, estilistikaz, etab. etab. Jose Luis Lizundia, Xabier Zubizarreta, Miren Murgiarrena, Xabier Kintana, Joxe M. Erzibengoa, Joxe A. Arrieta, Alfontso Irigoien eta Mikel Murgiarrek nork bere gaia gainera mahai inguru bi moldatu ziren euskararen irakaskuntzari buruz. Bata euskaraz ez dakitenentzat; Mikel Murgiarrenen zuzendaritzapean Belen Aizpuru, Jone Tapia, Rikardo Badiola, Nekane San Migel eta Xabier Zubizarreta mintzatu ziren. Bestea, aldiz, alfabetatze mailan; Juan Luis Goikoetxea, Jose Migel Odriozola, Patxi Lizardi eta Jose Ramon Etxebarria, Imanol Laspirren inguruan bildu ziren.

● Batz bestea 73ren bat irakasle hartu zuen parte ikastaroan. Etsaminetan, berriz, 39 baino ez ziren presentatu.

Bigarren mailako etsaminaz gainera, hainbat eskariri erantzün nahian, lehen mailako etsamina bat ere egun hoitan eratu zen, eta 24 irakasle azaldu ziren.

Maila bateko zein besteko etsaminak zuzentzeko daude oraindik. Euskaltzaindiak bereziki izendatutako batzordea horretan ari da, eta ondorioak apirilaren azkenerako edo, jakinaraziko.

● Ikastaroa amaitu ahala, kritika saio bat muntatu zen nork bere iritzia eman ahal zezan.

Gaiak gehiegi, laburregi eta guti sakonduak izan zirela salatu zuen zenbaitek. Baita linguistika alorrean zenbait kontzeptu aldez aurretik argitu beharra ere.

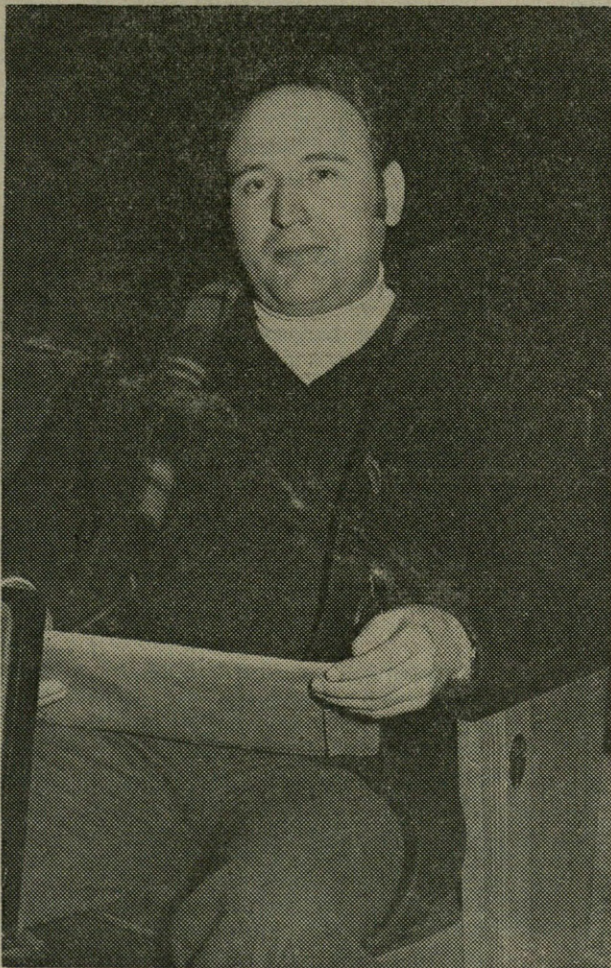
Bestalde, irakasle titulua denez gero, hizkuntzari dagozkiekeen gaiez gainera, pedagogia eta psikologia ere nahita nahiezeko omen.

Salaketa "praktikoagorik" ere egin zen, mila pesetako matrikula garestiegia zela eta, esate baterako.

● Lehendabiziko urtea izan da honako hau. Antolaketa-aren prestueraz zein maisuen trebetasunaz, entzuleen arduraz eta bestez zer hobeto egin geratzen da ondoko urte-tarako ere.

Dena den, aurrera jo nahi bat sumatu dugu antolatzaileengan, eta datorren urtean non egingo den ezin erabaki ahal izan ez bada ere, gogo eta kemenik ez bide da faltako.

Amaitzeko, gure aldetik zera salatu nahi genuke, ikastole-letako andereñoen erantzukizun eza. Emakumeen berdintasuna eta horrelakoak aipatzea esne-berbak dira, baldin gero honelatsuko ikastaroetan gehienak bizardunak izango ba-dira.

José Luis Lizundia
Irakasleen arteko harreman eta eraketaz

✿ Denetariko aipamenak

Apirilaren 1gotik igo egin du Espainiako "gutieneko soldata", lehengo 225,— ptatik aurrerako 280,— ptara, alegia. 1970 urtean 120,— pta. zen gutieneko soldata, eta geroztik urtero urtero igo egin izan da. 1971. urtean % 13,3 (136,—); 1972. % 14,7 (156,—); 1973. % 19,2 (186,—); 1974. % 20,9 (225,—); eta aurtengo apirilaren lehenengotik % 24,4 (285,— alegia).

● Donostiako IPES delako antolamenduaren ardura-
pean unibertsitari talde bat ari da euskara irakasteko metodo berri bat moldatzen.

"Videotape" sistimarik berrienaz baliatu nahi luke, kedu-
ipiniko ekipo bat lortu eta konposatu, eta han-hemenka herriz herri ihardun.

Dakigunez, problema larrienetako bat finantziarioa omen.

● Larunbateko "zubia" barru, lau eguneko oporraldia izan du hainbat lantegik Aste Sanduan zehar.

Lantegien geldiunea eta egin dituen egun euritsuak me-
dio, Deba hibaia gorrixka ezik urdinxka eta garden ikusi ahal izan dugu pare bat egunetan.

Zein joria litzatekeen gero natura baldin baketan utziko bagenu.

● Bergarako bataio zerrendetan irakurtzen ahal dugu-
nez, AINARA, NAIARA, MAIDER, LOREA, ARITZA, eta AIZPA izenak jarri berri dizkie beste horrenbeste nes-
katilari.

Ez dugu errejistroko berririk.

✿ Euskal zinema

Martxoaren 25ean, lehen aldikoz segurutik, Euskal He-
rriko zinemaren arazoa agertarazi zen jendaurreko elkarri-
keta batetan.

Honako mintzaldi hau Eibarren eratu zen, "Sozial ko-
munikabideei" buruzko hitzaldi sail baten barruan. Xabier Unanue, Martín Ibarbia, Luis Larrañaga eta Luis Iriondo izan ziren mahaiko.

Zinegintzari dagokion hainbat arloren inguruan, ondo-
dorio zehatz bat nabaritu zen argi eta garbi han bildu gi-
nenon artean: Euskal zinemaren planteamendu bat egin be-
harra.

● Zer nolako zinema, zer eratakoea, zein baliakizun-
egitea eztabaidagarri izan daiteke. Euskal zinema baten be-
harra, ordea, begi bistan da, uka ezina alegia.

Den dena egiteka dago. Eta hau ez da, tamalez, esaldi
biribil bat, egia hutsa baizik. Nolabait mugimendu estatiko
honi hasera esan asmoz, hiru proposamen egin ziren

1.—Euskal zinemaren etorkizuna unibertsitari mailako
zinezaleen eskutan dagoke. Hoi-
dagoeki gure baldintzen arabera egitura apropos bat bilatzea, industria handikiak
sortarazitako zinekera baino, "underground" delako espe-
rientziak eta beste kontutan hartuz.

2. Donibane Lohitzuneko Euskal Unibertsitatean behar
litzateke gai hau ganoraz aztertu. Honetaz ari den jendea
bilarazi eta elkar-lanean jarri. Bada zinematografia ikas-
ketak egiten ari den euskaldunak.

3.—Erakunde ofizial zein kultur elkar-
teren batek behar luke Euskal Zine Amateur Lehiaketa bat urtero eratu, gaz-
teen emaitzak promozionatzu eta beren arteko harreman
eta ezagupideak bizkortuz.

✿ Txinpartak

Jaime Kerexetak Biblia Sandua bizkaieraz itzultzen ari
zaigu.

Horra non, Izkribu Sakratuek, Shakespeare-renek haina
suerte duten.

● Teoriaz herriaren ordezkariak diren Bartzelonako he-
mezortzi kontzejal katalan hizkuntzari zor zaion laguntza-
ren kontra mintzatu dira. Hori dela eta, herrikideen has-
erria serioa izan da.

Kontzejalok, edo ez dira Herriaren ordezkariak, edo, au-
keratu eta gero, "pasatu" egin dira.

● "Pasatu" ez dena Bilboko Alkatesa izan da. Bai bait
nori zor dion postua.
Eta nork uka diezaioke?

● Espainian, baldin hauteskunderik balego, % 52 ema-
kumeak lirakeke.

Espanian, nahiz eta Nazioarteko Emakume Urtea izan,
maioria horrek ez omen du hitzik.
Botoa ezta besteok ere.

● Gipuzkoako Diputazioak txahala ernarituak eskaini-
ko omen dizkie giputz nekazari-
Eskaintza honek ez omen du Nazioarteko Emakume Ur-
tearekin zer ikusirik.

ABERTZALETASUNA ETA HEGEMONIA

Ez dugu deus berririk esaten gizartearen klaseak bereizgarri direla esatean. Nork bere berea duen izakera eta funtzioa ba du, ezpairik gabe. Halaz guztzi, ez zaigu hain ulerkor gertatzen izakera eta funtzio jakin horik, gizartearen batasun baten barne hauematen. Eta, jakina, gizarte bat nolazpait batasun baten edo besten funtsatzen denez, klase horik zeharo ulergaitz bihurtzen zaizkigu hortik at.

Are gehiago esan behar da, klase berezi horik, nola edo hala, zehatz badaitez. Politika mailan bederen, alde aurretik, klase batzuk alde batera eta beste bestera finkatu beharrez aurkitzen gara; hots, jabegoa duten menderatzaileak batetik, eta ez duten menderatuak bestetik. Ez dirudi gainera gizartearen klaseak bloke bitan banatze hori, inoiz besterik uste arren, ikuspegi sinplista baten planteamendu litzakeenik. Zeren eta, lehenik ikus ahal izanen den bezala, behekoen artean sortzen den bloke hartan bezalaxe, goikoen orobat halaxe baita.

—oOo—

Gauza jakina da, noski, egungo Estatu hau ez dela osatzen klase soil baten bidez. Hor bar-

ne direnak, bat ezik, anitz dira: bloke oso bat osatzen duten guzti haik, hain zuzen. Honela dio, hortaz, hauzi hori hitz bitan adierazi nahirik, Poulantzasek. «Klase menperatzailei dagokienez, guzti horik alde batean jartzea, politika mailan hegemoniadun klasearen interesen inguruan sortzen den polarizazioari zor zaio. Eta Estatuaren bidez polarizazio hori «botere-dun blokea» bihurtu ohi da politikaren maila berezi hartan, botereko bloke hori kontraesadun batasun bat delarik hegemoniadun klasearen nagusigoarekin». Hegemonia, beraz, batek du nagusiki, baina boterean daudenak klase anitz dira.

Horiek horrela, behean menderaturik bizi diren beste orok, bada, beste hainbeste osatzen dutela esatea, ez dirudi ere oso oker denik. Honek ere ba du bere izena aspaldidanik: «bloke iraultzailea». Eta kasu honetan hegemoniadun klase gisan ageri dena, hots, bloke honen hegemoniaz nagusigoa lukeena, zera da: proletargoa.

Egungo sisteman bokle bi hauk, egitur politikoaren bidez berez sortzen direnak ditugu. Hemen ez dabil klaserik, nor bera bere gisa, bere berea lukeen bidetik. Bide horik, hala-beharrez sistema honen barne logikaz, gurutzaturik daude el-

karri. Bai goikoen bai behekoen artean; hor ez da salbuespenik. Proletargoa bera ere, horrenbestez bistan da, nonbait klase berezi bezala finkaturik baldin bado, menderatuen blokean dartzala. Ez hortik at, apartako funts berezirik osaturik gauza guztien gainetik. Zorrigaitzez, oraino nonbait luzazoa egon bada, gauza guztien azpitik izan da.

—oOo—

Egin ditudan azalpen horik, nazional arazoari dagokion hauzia apur bat tratatzeko eginak izan dira. Hori zuten beren xede eta helburu. Bai baita guztiok ezaguna dugun tesi eztabaigarri bat, arazo horrekiko proletar jarrerari atxikiz. Jarrera hori, alegia, arazo horri dagokionez, taktika mailan planteatzen da, eta ez estrateagiaren hartan: horren arauz, gure nazional arazoaren kontuan, euskal proletargoa taktika mailan ardura liteke noski, baina ez areago. Ez bere eginik. Ez bere estrategia *euskal* izakera duen estrategiaren hildotik.

Arrunt idealista izan behar, ordea, proletar klasearen atarabia egungo sisteman, «bloke iraultzailetik» at planteatzeko. Arrunt idealista izan behar ere,

beste euskal klase menperatuen arazoa dela eta, euskal proletargoaren arazoa besterik dela funtsean baiezteko. Gure proletar arazoaren funtsa non dago, ordea, «bloke iraultzailearen» baitan izan ezik? Hori bai, bloke hortan barne klase hori ezin da edonon kokatu ez praktikan eta ez teorian, hala egitea berak duen hegemonia kentzea baita, Iraultzaile izatea nahi bada, baina burges ttipi erradikal bat izatea, ez besterik.

—oOo—

Aski garbi dago, boterea ere klase baten kontua ez den arauz, iraultza ere ez dela oro-

bat. Eta ez dugu batere asmorik, ez baita zilegi, «bloke iraultzaileko» klaseen artean fusio bat edo, gorputz bat bera osatzen dutela esateko moral aberzalerik. Ba dakigu, jakin, hitz horik gauza edo arazoa argitu beharrean, ilundu egiten dutela ezagupidearen bide nekezean. Batik bat, hemen azpimarkatu nahi izan dena, hitz bitan esanik, zera baizik ez litzateke: gure nazional arazoa, beste euskal klaseei dagokien heinean, euskal proletargoari ere ba dagokiola. Arazo hori funtsez egokitzen zaie guzti hauei, ez fusioa edo daitezteelako, «bloke iraultzailearen» arazo bat horko klase orori berez atxikirik dartzalako baizik.

Joxe M. ODRIOZOLA

ERLOJU ETA BITXITEGIA

Eduardo Chopeitia

Gataria, 10 - Urretzikiña: 417751 - Etxekoa: 422700 - DONOSTIA

Aurreratutako milla pezeta bakoitzeko zenbaki bat jasoko du, eta baita 5.000 pezetako saldo bakoitzagatik ere milla pezeta sartzen baldin baditu.

Vista eta Epe Jakiñeko laminak zabaltzen dituenari, zenbaki bat emango zaio sartzen dituen milla pezeta bakoitzeko.

Bai lamina bai libretako saldoaren zenbakiak zozketa epe barruan bein bakarrik emango dira. Epe horren barruan egiten diren gaiñontzeko diru sarrerak ez dira gogoan artuak izango saldo zenbaki aldetik.

Txartela eskuratzen baduzu etxea eskura dezakezu

**3 ETXE
BIZITZEN LEEN
ZOSKETA**

**CAJA DE AHORROS PROVINCIAL
DE GUIPUZCOA**

EREN HITZALDIA

0 TXILLIDAK

ALFRED TOEPFER-EK

Esker anitz denoi.

KRISTO: NOLAKOA ZAITUGU...?

Nolakoa zen Kristo, Israelarren artean bizi izan zanean? Ez zen kompreni errexa Kristoren predikua. Gizonei "BIZIA" emateko il egin zen. "Pakea" opa zien guziet eta "gerla" jartzera etorria zela bein edo bein esan zuen. Gizonek "Pakean" bizierazteko etorri zanak, biziki astindu oi zituen Fariseotar eta lege zaarrek apaizak. Kristoren erakutsietan, "Guziaren" jabe egiteko, ondasunek baztertu ta zokoratu bearrekoak ziren. "Zorionekoak beartsuak, zioen, eta beren alde gartsuki jokatu zen, baiñan aberatsak desegintzeko ez zuen eratu Politika aldetik partidu bat.

Bere garaiko jendeetan, nior ez zen gelditu pos tura bat artu gabe Kristoren aurrean. Batzuenak eta besteak gustiz desberdiñak izan ziran, ordea. Erromatar zapaltzaile Militarrentzat, Politikari iraultzaile, rebozazio egilea zen: judutarren errege izan nai zuen norbait. Israelgo erri-agintarientzat, naasmendu eta iskanbillak jarrita, erriko patxada (orden público) desegintzen zuen gizona. Erriarentzat, Israeli askatasuna eman bear ziona, baiña bere asmo eta itxaropenak ustel atera zitzaizkion bat.

Arrigarria baderitzaigu ere, ogeigarren gizaldian jendea galdezka ari dugu: Nor da Kristo? Nolakoa da bere irudia? Kristau sinismena biziki beren biotzetan sentitu ta kristau kompromisoak artzen dituztenak eten gabe galdetzen dute: "Kristori buruz, gaurko munduari, nola mintza?".

Apal-apala, ezti-eztia, koipetsua, mistikoa, gozo-gozoa dela erakutsi oi izan zaigu Kristoren irudia. Urteetan orrelako Kristo ordea, balio gutikoa deritzaie gaur eguneko Ego-Aemikako kristau komprometutuei eta Kristoren irudi berri baten bila joan dira.

Ego-Amerikako erriak lo-zorrotik esnatzen asi ziranean eta orduraño zaramaten bizitza triste ta atzeratua uxatuaz, biziki iraultza-errebozazioa egiten asi ziranean, Eliza eziñean bezela arkitu zen iraultza mugimenduari jarraitzeko eta kristau burrukariek baita galdezka asi ere. Gure zapalketa eta bizitza larria ontzat artzen dutenekin, ez ote geitxo uztartua gure Eliza?

Amerikaren aldaketa aundiari ongi zetorkion Kristoren irudi berri bat bear zen. Eta, bai egiazki arkitu ere. Ajola guti zemalen kristau burrukalari leengo Kristoren irudiak; Leen kondairan ta ikasketaren bitartez arki ditekion Kristok, liburutetan ikasiz, ez zituen aien biotzak betetzen. Ta... erriaren erdian arkitu zuten Kristoen irudi berria.

Azpiratua eta zampatua dagoen Amerika osoa dugu Kristoren irudia. Ego-Amerika, zuzengabekeriaz betetako Amerika, ori da guretzat Kristo. Auzo errukarrietan bizi den jendea da Kristo: Brasilgo favellak, Argentinako Villa Miserias, Montevideoko Cantegrules; gure arteko zerriegien antzeko txaboletan bizi den jendea da gure Kristo.

Kristoren irudi berri onen ondoren izgarriak dakazkio Ego-Amerika kristau askori. Miseri arteko jendeetan bizi da Kristo. Jende ori da Kristo. Beartsua, zapladua, esplotatua da Kristo. Lotuta dagoen Kristo askatzeko, zer egin...? Ta ona emen gauza arrigarria: Jende errukarri ura salbatu nai zuten. Iraultza-rebozazioaren artean, Kristo Salbatzaileak ikusi zuten. Salbatu bearreko Kristo bera izan, eta Salbatzailea ere bai. Izan ere Kristoren mundu beartsu ori, nork aska dezake Kristok bear izan ezik? Askatasun osoa Kristok bakarrik eman diezaguke. Lurrean izango ez dugun zerbait da askatasun oso ori. Askatasun ori lurretik asi bear dugu. Zuzengabekeria ta zapalketak pekatu dira eta kendu bearrekoak Kristorekin bat egiñik.

Ona emen beraz jokoa: Kristauok Kristo maita bear dugu. Zapaldu-tako gizonak, izanik Kristo, zapalduak maita bear ditugu. Kristo, miseri eta ez bear guzietatik askatu bear dugu. Kristo askatzea, katepean zuzengabekeriaz lotutakoak askatzea izango da. Itz utsez ezin ditekion nior askatu. Ekintza, nai ta naiezkoa orretarako. Kristau burrukalariak, konkretuki, Kristo askatzeko, bide egokiena deritzaionari eldu bear dio. Politikaz kampaia, ezin egin ditekion da ordea, miseria dagoen jendeen aldaketa. Kristoganako "maitasuna ta politika" ustartuta dagoz. Zapalduetan, Kristo askatzeko, era bateko edo beste politikari eldu bear dio kristauak. Elizak ez du bere barnean konkretuki politikazko alderdi bat eratuko, baiña bere egitekoa da oiukatzea, eten gabe, beartsuetan Kristo lotuta dagoela eta askatu bear dela eta kristau guzien eginkizuna dela Kristo askatzea; eta beraz kristauari derizkion bidea artuta, politikako partidu bat aukeratzea. Kristogan dugun sinismena ez bedi gerta kredoko egiaz sineste utsean. Eguneroko bizitzan agertu bear dugun zerbait dugu sinismena. Beartsuei maitasuna eta elkartasuna ukatzea, Kristori ukatzea ditake. Kristoren presentzia, zapalduen askatasunerako "politikan" ikusi bear dugu. Jolitikak bere baitan daramazkien istillu gorrietan, politikari kristauak, Kristo ber bera ikusten saiatu bear du. Orregatik kompromisoan sartutako kristauak, Kristo askatzaillearekin, lotuta arkitzen dan Kristo, askatzen alegintzen diran eran, ari dira Jainko salbazioa munduari ematen ere.

Auxen duzu, irakurle, Ego-Amerikatik etorri zaigun Kristoren irudi berria.

AROSTEGUI JOK

ATE OPARIAK

GAI TA IRUDI POLITENAK

Victor Pradera, 2
(Esquina Zubieta)

DONOSTI

ORMAZABAL - DAR DUNIXI

ETXEGINTZA TA ETXE-TXUKUNKETARAKOAK
URALITA ORDEZKARIA

TOLOSA

Urrutizkifia:

Etxekoa: 65 19 60

Landolakoa: 65 19 33

URRETUXUA

Urrutizkifia:

Landolakoa: 67 17 84

ERAKUSTOKIA: Tolosa'n - Zumalakarregi, 7ºn

"SUPERSTAR" DELAKO HORI...

EZ DA HEMEN IKUSTEN

GODSPELLi buruz idatzi nuen artikulotxoari (Z. A. 614 zen.) halako amaiera ematen nion: «Jesukristo Superstar ikusterik ez omen dago gure artean». Orain, «omen» hori kendu beharra dago. Orduan susmo txarra besterik ez zen; zoritxarrez egia den susmoa, ordea. Filma, gure artean dago, aretoz areto ixtilua zabaltzen, sineskaitza den neurrian eztabaidatua, alde guztietariko iritziak azalarazten. Bai Espainian, eta bai Euskal-Herrian badago filma bat «Jesukristo Superstar» izenburutua. Baina, «J.K. S.» hemen ikusterik ez dago; ez da ikusten. Den bezala ez baidigute eman. Hemen ikusten ari garan filma ez da sortutakoa. Beste «gauzatxoa» da zensuraz bertxatua. Hitz hirutan: ebakia, moteldua, hustua. Hau da: bestelakotua, izkutatu nahi izan diguten filma...

Goazen frogetara:

- 1) *ingees hitzak gaizki erdaratuak daude. Gaizki eta oker. Ikus ezazu*
 - a. Jesusi gaixoa, errenak etab. bideratzen zaizkio eta Jesusek: «HEAL YOURSELF». Zensurak: PRESENTAOS A LOS SACERDOTES. EN EL CAMINO QUEDAREIS CURADOS (!!).
 - b. Azken aparian Jesusek apostoluei: FOR ALL YOU CARE THIS WINE COULD ML BLOOD; FOR ALL YOU CARE THIS BREAD COULD BE MY BODY. THE END! THIS IS MY BLOOD YOU DRINK, THIS IS MY BODY YOU EAT. IF YOU WOULD REMEMBER ME WHEN YOU EAT AND YOU DRINK... I MUST BE MAD THINKING I'LL BE REMEMBERED, YES, I MUST BE NOT OF MY HEAD. Zensurak, ez filmak: POR VUESTRO AMOR... ESTE ES MI CUERPO; POR VUESTRO AMOR... ESTA ES MI SANGRE (!!!).
 - c. Getsemani baratzean, Jesusek Jainko Aitari: KELL ME, TAKE ME NOW BEFORE I CHANGED MY MIND. Zensurak: HAGASE TU VOLUNTAD.
 - d. Gurutzean, besterik beste, amari deitzen dio, non den eta zein den galdutaz: Zensurak: ixilik, ez du azaldu behar eta...
- 2) *oker eta makur... hori da zorigaitza*
Bihurketa honek makurkeria salatzen du. Filma-
ren «kristologia» zeharo zartatu digutela, alegia, haurtzat geure burua harturik. Apostoluen hitzak askotan ixilduak dira; Xtorenak, ordea, behin eta berriz leunduak izan dira... Beti izan da bihurria Kristo!

SORTU DEN EZTABAIDAK SEKULAKO NAHASKETA NABARI DU

Ene ustez, filma bat Berri-Onarekin konparatzea nahi izan da eta hori ezin! Nahi eta nahi ez filma eta Ebanjelioa ez dira gauza berdinak. Filma bat filma hutsa da. Filma EZ DA Ebanjelioa, hori gutxienez... Ebanjelioan errota bada ere.

Kristo hori ez dela Ebanjelioak agertzen digutena: ez eta liburuak adierazten digutena, ez eta teologolariena, ez eta kristauok mamitzen duguna, ez eta gure jokabideetan nabari dena, ez eta kristauen zatiketetan bata bestearen aurka aurpegiratzen duguna... ez eta zurea eta neurea, jakina! Kristok molde guztiak gaintzen ditu. Osorik ematea, ez daitekeena da. Ara zer dion PEDRO MIGUEL LAMETek: «cuando algo se quiere destacar se oscurece el resto. Pero nadie puede asir fácilmente todas las facetas de JXto. y menos ponerlas en escena».

Kristoren osotasunak ihes egiten digu. Ebanjelioa, orokorrean, betetzea eta eman nahi izatea ezinezkoa da... Hori, ene ustez!

Gure Kristo dela egiazkoa esateak badu, gainera, bere arrokeria apurra! Hortzetik mingainera darabilkigun Kristo ez ahal da, bestalde, interpretazio bat? 14 herejia agertzen direla filmaren zehar entzuteak ezin gaintuzko irriparra sortzen dit neri, behintzat. Eta, esan omen den bezala, filma ikusi duenak buruz behera pekatu larrian erori dela pentsatze hutsak ere...

FILMAK BI GAZTEEN IKUSPUNTUA AGERTZEN DU

Gazte jendea beti ibili da Jainko bila. Ez orain ba-

karrik. Gizon harek beti izan zuen esanahia gazteengan. Gutxienez harrigarri agertzen zaigu. «Hik zein naizela esaten duk?», galderari erantzuteko eskubidea danok dadukagu... baita Tim Rice eta Andrew Lloyd Weber eta N. Jewisonen. Sortu den filma —bikain ala kaxkar— galdera horren erantzuna, besterik ez da. Gero, inguruan, diru soina atera baldin bada...

Bi gazte hoiek, beraiek diotenez, anglikanoak izanik, epel xamar jokatzen dute Kristoren alde. Gaurko gazteak izan ezker, berriz, gaurko pentsamolde berezi bat darabilkite, eta gaurregun eman daitezkeen erantzunetako BAT eman dute. Bikote horren Kristo, jainko baino gizanago agertzen da... aintzina gizon baino jainkoago aitortzen ziguten bezalaxe. Gizonaren Seme jator hau, gaurko gizon-emakumeak bezalatsu azaltzen da: zalantza, beldurti, larri, ilunpetan argi bila... gure prolema eta arazo berdeinez zamatua. Kristoren ortodoxia ala heterodoxia, bost axola gazte hauei. Eta horri ulertzerexa derizkiot gazte bi hoien ustea baldin bada...

Judasek hitz neketsuetan azaltzen digu garbien: HI, KRISTO; HOIEK ESATEN DUTENA HAZELA AHAL DIOK! BA OTE? BA OTE...? eta filmari erantzunik ez dario... Ez gaitzezen ba alperrik larritu eta bakoitzak erantzun dezaiola honako honi: zein nolakoa duk hire Kristo?

FILMAREN EGITURA

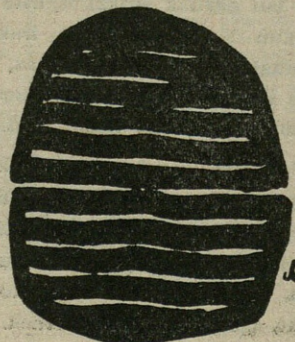
Filma hau ez da filma jaio. Antzerki txalotu batetik sortutako filma baizik, hain zuzen. Egileek ez dute inor iruzurtu nahi izan eta maixuki agertzea, are gutxiago oraindik! Filma aldetik begiratzen saiatzen bagara filmatxo bat besterik ez da: egokia, ondo moldatua, politto eginga, baina besterik ez. Musikal bat.

Filmaren egitura garbi dago, korapilokerietatik urrun. Gazte talde batek «auto» bat eskaintzera Palestinaldera jo du. Eta amaitu ondoren, berriz bere lekutera —nora?— bihurtu dira. «Kristo» bertan gelditzen da —zer dela ta?—. «Magdalena» eta «Judas»ek berriz, zertxobait «ikuituak» hartzen dute autobusa —gezurrezko lana ez ahal zen, ba?—. «Auto» horretan Jesukristoren azken egunak eskeintzen dira.

Israel herria Jesusek ez duela inolaz ere askatuko, jabetu da Judas. Maite du adiskidea, baina ez herria hadina. Horregatik autoridadeen eskuetan jartzera erabaki du. Salatu ondoren, Kristo bide guztietatik bideratzeko saio guztiak egin ondoren, Judasek ez du ulertzen, Jesusek betidanik zekien gertakizun —salakuntza— hura zergatik ez zuen galerazi... eta bere burua hiltzen du. Jesus, dakigunez, gurutzeratua izan zen. Filma amaieran, hantxe gelditzen da gurutzea argitasunez inguratua. Horrek, piztuera adierazi nahi duenik ez dut uste... Dena dela ukatu ez da egiten.

Ene uste apalean, filmaren giltzarria, adierazgarri erabili behar dena, Judas hil ondoren kantatzen zaiguna da: HI, KRISTO, HOIEK —sinistunak— ESATEN DUTENA —jainko— AIZELA AHAL DIOK?: hau da: benetan, gizon, jainko ahal haiz?

Jesús Mari ZALAKAIN

APAT - ETXEBARNE*ri*

“Euskaldunak” izeneko hilabetekaria dugu H. A. S. ren agerkaria. Hain zuzen, zerbaiten Martin UGALDE jaunaren azken bi liburuez kritika bat egin genuen. “Hablando con los Vascos” delakoaz bortizki jorratzen baitu APAT-ETXEBARNE jaunak, Urtarrillaren 26eko Zeruko Argian. Zentsuraren antza du horren idazki laburrak. Holako defentsa baten beharri ez zuen Ugaldek, zeren gure kritikari (eta beste zenbaitzuenari) berak erantzuna zuen, oso zuhurki gainera.

Gure aldetik, Ugaldereen liburua jorratu badugu, bortizkeriarik gabe izan da naski, jaun hortaz eta horren obrak pentsatzen dugun ongia erranez ber denboran. Hain zuzen, Zeruko Argian eman dizkigun erantzunekin, bukatua da oraingo Ugalderekin genuen ez-da-bada, hura eta gu pundu batzuetan ez bat izanagatik. Elgarro eta herriari argitasun zerbait ekarri diogun ustean gaude gu beintzit, ez-da-bada zintzo baten dialektikari esker.

Beraz, Apat-Etxebarne jaunarekin dugu gaurko auzia. Irakurleak neuruko du “kanore gabekoak”, “oharmen laburreko iritziak”, “pellokeriak” diren ala ez gure “kritikatxuak”, autorearen ihardespenik hartze zuten ala ez, “pentsalari” mespretxagarriak garen ala ez, eta gutaz “loisatu behar” duen ala ez!

Gure artikulua osorik emaita luzegi gerta daiteke. Ongi ulertzen badugu, lehenbiziko liburuan “ez dauden oroz” baita Apat-Etxebarne jaunak emaiten digun zigorra, huna pundu hortaz “Euskaldunak” hila- betekarian frantsez erdaran idazten genuena.

EMAZTEKIAK

“Bakoitzak dakien bezala, emaztekiak baitira euskaldunen erdiak be- deren, Euskal-Herriko emakumeen biziaz eta nahikundez, horietarik baten botza entzutea maite genuen; euskal abeslari herrikoi baten botza, —hala nola Lurdes Iriondo edo Maite Idirin batena— edo andereño ba- tena —adibidez Jone Forcada batena, hau lehenbiziko ikastolen eragi- letarik baitzen duela 15 bat urte— edo gure ohidura ameslarietan hain gora, baina bizi publiko guztitik ausarki bazterturik dauzkagun etxean- dere xume heietarik bat edo ta — zer gatik ez?

GAZTERIA

“Emaztekiak bezala, bazter utziak dira gazteak: hortan ere gure ohi- dura zalantzarrieneri loturik jarraitzen da. Belaunaldi huni herriaren geroaz bere hitzaren erraiteko eskubidea ez ote diote merezitu egin di- tuen sakrifizio guztiek...?”

HERRI XUMEA

“Ixilpean, halaber, klasa herrikoiak, zabalenak. Iduri luke desegin direla horik, eta nekazari, langile, arraintzaile guztiak...”

IPAR EUSKAL-HERRIA

“Ber ixiltasuna, azkenean, ipar Euskal-Herriaz. Zergatik? Bai, zer- gatik berriz ere, ixiltasun hotz hori? Hain ez deusak ote gara? Erranen digute lau mintzaldi horiek —kasik Euskaldun guztientzat, hamarretarik lau botz!— liburua doblatuko bezala zutela. Baina bildu- ma bat ez zaitekena egin, adibidez ipar Euskal-herriko, neska, gazte, ikintzaile bat aukeratuz? Atseginekin bilatuko genuen holako bat”.

DEMOKRAZIA

Hara “Euskaldunak” hilabetekarian agertu diren iritziak. Hain lai- dogarriak ote dira? Zer lotu zailo Apt-Etxebarne jaunari? Bota digun kondenaren funtsa hau da gure ustez: euskaldungoa erdiko bidetik era- man nahi lukeela. Argi eta garbi idatzia du berriki. Azkeneko artikuluan ere holako zerbait agertzen du:

“Eta euskalzale oro edo gehienei zuzendua (behar duela historiak), ez alderdi batekoei, dela progre dela eskuin”.

Baina ez du errex izan behar erditik ibiltzeak. Ezen, zer da euskal ezkerria hain bortizki kondenatzen duen “erdiko bide” horrentzat? Guk uste duguna da, euskaltzaleen artean ere badirela eskubikoak eta ezke- rrekoak. Ez da lotsatu behar. Aitzitik, egokitzen hartu behar du haur- tarotik atera nahi den herri batek.

Guk euskal eskuinari —eta bereziki Apat-Etxebarne jaunari— ez dio- gu lorerik eskatzen, eta gure aldetik arrosa baino xixta gehiago emanen diogu. Baina gure ganik hartze duen errespetu bera zor digu, euskal de- mokraziaren aldekoa baldin bada segurriki.

“EUSKALDUNAK” HILABETEKARIA

Z. ARGIAREN OHARRA: Hona hemen, irakurle, “Euskaldunak” hilabe- tekariatik heldu zaigun erantzuna. Esaldi bat edo beste kendu diogu al- dizkari honentzat arriskugarri gerta daitekeelako.

ERRENTERIAN

EREINTZA, IBAIKA, URDABURU eta DANOK BAT elkarteak antolatuta:

EMAKUMEAZ MINTZALDI SAILA

EGITARAUA

Apirilak 14 — «EMAKUMEA GAUR LEGE BARRUAN»
M.ª Victoria Sarasola Yurrita, legelariak

Apirilak 16 — «EMAKUMEA ETXEAN»
Ana M.ª Bereciartua, giza-laguntzaileak

Apirilak 18 — «EMAKUMEA ZENBAIT IRITZI»
Charo Arteaga, irratihizlariak

OHARRA: Mintzaldi sail hau, Errenteriako «Xenpelar» aretoan (Fue- rosen plaza) emanen da, gaueko 8tan.

“LEHEN EUSKAL HERRIA”

liburua dala-ta (eta II)

Gure aurreko lanean, zientzia eta ikerketa lan ba- terako behar diren baldintza nagusi batzuek aipatu ge- nituen. Baita Jesus Altunaren liburu honek nun erro- tzen dituen bere sustraiak ere aipatu genuen. Orain- goan, azken urteotan gure Lehenhistoriari buruzko la- nik aipagarrienen berri emanaz hasiko gara.

IDAZLAN NAGUSIENAK

Aipatuko ditugun idazlan hauen aurretik egin den guztia kontuan harturik hasi behar da. Batez ere, Aran- zadik egin zuena eta Joxemiel Barandiaran egiten ari dena. Bi gizon hoi- en lanak oinarri jarrita ulert daitezke gaur egungo ikerlari gazteen lanak.

1967ean Inazio Barandiaranek «El Paleomesolítico del Pirineo Occidental. Bases para una sistematización del instrumental óseo paleolítico» idazten du. Paleoli- tos eta Mesolitos aroko aztarnatoki- en ikuspegi zabal bat emateaz gainera, garai hoi- etako hezur industri edo hezur lantzea irakasten eta aztertzen du zehazki Inazio Barandiaranek. Lan bikaina benetan eta sakona. Zara- gozan argitara emana da.

Honen ondoren, Jose Maria Merino, donostiar sen- dagilearen idazlana aipatu behar da: «Tipología Lítica». 1969ean argitara eman zen «Munibe» aldizkarian. Na- iz eta euskal Lehenhistoriaz ez ari zuzen zuzenean, badi- garranzirik Euskal Herri- rako. Alintzako harlan- tzea nolakoa zen aztertzen digu Merinok. Ze harri lan- lu mota erabiltzen zituen lehen gizonak, zertarako era- biltzen zituen, nola lantzen zituen... Gaur egun zenbait Unibersitatetan, Lehenhistoriako ikasketak egiteko era- ili ohi den goi mallako liburua dugu.

1972ean, Jesus Altunak bere «Fauna de Mamíferos de los yacimientos prehistóricos de Guipúzcoa» ager- tzen du. Jesus Altunaren dotradutzako tesia da. «Iba- ñez Martin» saria ematen diote Madriden. «Munibe al- dizkarian argitaratua dago».

Jesus Altunaren lan nagusi honek sei atal ditu: Le- henbiziko atalean Gipuzkoan egin diren azterketa lan- en bilduma bat dakarki. Bigarren zatian Gipuzkoako geo- grafiazko xehetasunez gainera, aztertzen dituen aztar- natoki bakoitzean, ze garaitako kondarrak arkitu diren agertzen digu. Aztertzen dituen azternatoki eta hartzu- loak: Aizbitarte, Lezetxiki, Aizbitarte, Urutiaga, Ermittia eta Marizulo ditugu. Hirugarren zatian Kantauri eta Pi- rene Sartaldeko ugazdun abereen azterketa dakarki. Laugarrenean, lehen aipatutako iazimendu hoi- ek banan banan aztertzen ditu.

Paleontologi kondarrak ikertzen ditu, bosgarren ata- lean eta azkenik paleontologi, kronologi egurasti, eko- logi eta arkeologi ondoren ematen dizkigu seigarre- nean. Badu euskeraz eta ingelesez egindako laburpen argi bat azken orrietan. Guztira 464 orri eta 27 lamina dotorez hornitua dago. Oraingo «Lehen Euskal Herria» liburuaren aita ez ba da ere, aita-ponteko izatea me- rezi du gutxienez, Jesusen tesia lan bikain horrek.

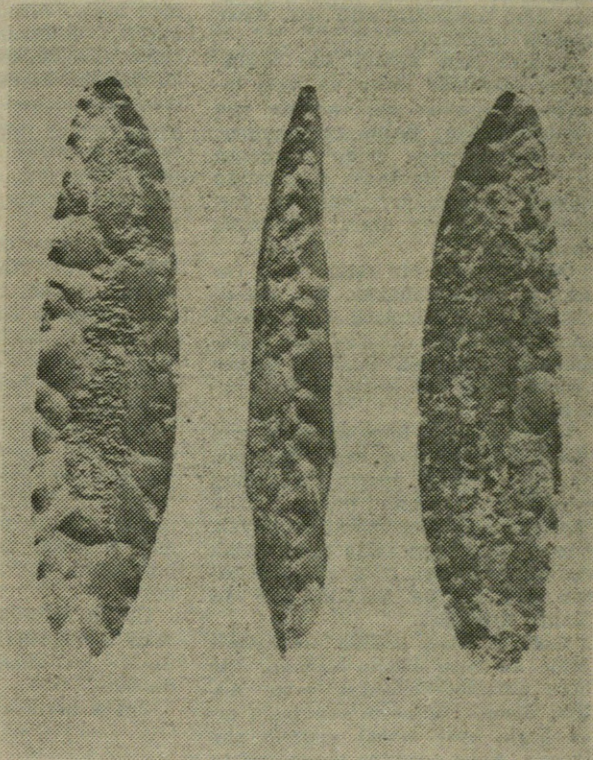
Azkenik argitara eman den liburua, goren mailako idablan hauetan, Juan Mari Apellanizen «Corpus de materiales de las culturas prehistóricas con cerámica de la población de las cavernas del País Vasco Meridio- nal» izan da «Munibe» aldizkariaren aparteko argita- raldi batean, 1973ean argitara emana. Lau zati ditu.

Haseran, aztertzen den aroko hartzuloen katalogo bat agertzen digu. Bigarren zatian, aite librea edo eguratsean ezagutzen diren azternatokiak biltzen ditu. Hego Euskal Herrian ezagutzen diren trikuharri guz- tien katalogoa dakarki hirugarren zatian. Ondoren, tu- muloen bilduma bat. Eta azkenik bibliografia. Liburu in- teresgarria trikuharriak nun dauden, nork arkitu dituen, zer arkitu den eta abar jakiteko.

HERRIARI BEREIA

Gure ikerlari guztien kezka izan da gure Herriari bere barne muinetan dituen balio eta baloreak ager- tzea eta ezagutu araztea. Euskal kondaira zaharrean gorde- rik duden ainbat pitxi bildu, jaso, baina tajuz az- tertuta herriari bihurtzea. Herriarena bait da hori de- na, eta ez beste inorena. Nola ez! Joxemiel Barandiar- an izan da aintzindari lan hontan, dudarik gabe.

Ain zuzen 1921ean bere zuzendaritzapean «Ikuska» prehistori bazkuna sortu zen Gasteizen. Bazkun ho- nen asmorik nagusienak: lehenhistoriako ikerlari guz- tien lanak bateratzea eta antolatzea; lehenhistoriari buruz- ko ikasketak ikasle gazteen artean suspertzea eta az-

Marizuloko (Urnieta) azta-makil mutur bat
Eneolitos garaikoa

kenik, gure lehenhistori garaietako oroitarrien begiru- nea sortzea heuren balioaz herria kontura araztea.

1936ean Joxemiel berak emanen dizkigu liburu eder batean ordu arteko arkikunde eta aztarna lan- en berriak. «Euskal-herriko leen gizona» liburua dugu. Donostian ar- gitara emana.

1953ean, berrito hogeitaz buruan eginiko lan- en berri zabal eta mardula ixurtzen digu «El hombre pre- histórico en el País Vasco». Gero handik ia beste hogeitaz urtetara, 1972ean «Euskal lehen gizona» argitaratuko du Donostian.

Berez Barandiaranen hiru liburuok ez dira dibulgazio mailako lanak, ez ta gutxiagorik ere. Zientzilaria batek, ikerlari batek egindako laburpenak ditugu noski. Hain zuzen honelako lanak irakurgai errazak gertatzen zaiz- kigu, baina berez, eskutik eskurako zientzi lanak dira eta konsultako liburuak.

Aldizkari hontan bertan ere Lehenhistoriari buruzko laburpen argiak eta garbiak agertu dira azken urteotan. Martzelino Aizpurua, zientziako bide berriak gure He- rrian urratzen ari den alegiar gaztearenak ditugu. Geu ere, ahal izan dugu neurrian, ahalegindu gara zinetzila- rien lana herri mailan jartzen Jesus Altunaren lagun- tzarekin... Beste lan asko ere egin da eta egiten ari dira. Adibidez San Telmon eratu den Museoa, Gure lagu azkoitiarrek Azkoitian bertan egin zuten Lehenhis- toriari buruzko erakusketa jatorra. «Aranzadana» aldiz- kariaren asmoak eta abar...

Baina dena dela, dibulgate mailan eman den urra- tsik zabalena eta garrantzizkoena «Lehen Euskal He- rria» liburuarekin izan da. Etapa berri bat markatzen du liburu honek; orain arte egin den dibulgate lana- ren eta hemendik aurrera egin behar denaren arteko muga dugu dudarik gabe. Batetik moldez zeharo berria dugun liburua da: kolorezko argazkiak osotua hitz zehatz eta xehez mamitua, eta hiru hizkuntzetan hornitua. Eta bestetik, bere helburu garbia hor dago: gure ikastole- tako eta Lizeoetako haur eta gazteak eskainia.

Eta hain zuzen biharko euskal kultura zaharraren habe berriak hortzen daude: gure ikastola eta gure li- zeoetan. Hoi- ek ditugu gaurko euskal kulturaren era- kunderik jatorrenak eta dinamikoak. Euskal kultur etxea gaur gaurkoz hor dago eta ez beste inun. Horre- gatik uste dugu gure ikastola eta lizeotan ez du eus- kal aste, kultura aste edo amabostaldirik behar... Era- kunde hoi- etan urte guztia da, edo behar du izan, kul- tur urte... aste oro, euskal aste...

BENANTXIO OTAEGI

YOGUR

GURELESA

GOGOZKOENA

bermeo

ANTON MOTXELA IL DA

Otsaila benetan itun eta negar-korra izan da gure itxas errian. Anton Motxela il da uste-uste bari: Egurdian bere emazteagaz egurastuten zumardi edo alamedan eta illun arratsian soñi illa. Auxe tamala benetan.

Arrantzaleen anaidi edo kofradia idazkaria izana da urte luzeetan. Aspaldiz zaar-saridun edo jubileta egoan: Baiña gexo zamar.

Gaztetan baten baiño geiagotan idazte eben Euzkadi egunkariko Euskal Atalean erri onetako zertzeladaz. Gainera kresal usainagaz apainduak.

Olerki samur eta mamitsuak ere askotan argitu ebazan. Bai abesti-izki batzuk be asmatu itxas arraiñ paparduari eta egazkin edo aeroplanuari. Askotan gazteen artean abestu ziran izki oneik. Politik ziran.

Goi maillako olerkari izan zan "Lauaxeta" k maite eban Motxela. Sarritan emoten eustan eskuminiak onentzako. Atsegin izaten yakon "Lauaxeta" ri onen olerki samurak. Gizon oneik bere asmo eta gogaik eukasan, eta ori, itzal edo errespetau egin bear da. Adiskide ona zan Xanti Meabegaz.

Goi Aberrian dedilla euskeltzale jator au bere azken bizitzan. Eta bere emazte Benanxi, seme Anton, illoba, eta beste senideak, artu begie nere tamal agurrik zintzoena. Agur adiskide urrenagarte.

Julen URKIDI

ondarru

KORTXELEKO MAMUEI

Eskerrikasko niri asteroko hontatik bota zeunstezak lorakaitik. Banenkan Ondarrun aldakuntza handiak egin dirala; baiña ez neban esango hainbestekorik.

Kortzeleko Mamuei bildurgarri ezagutu izan doguz beti. Niri behintzat, hamaikatxu ikaara emon izan deustez. Bai, horixe! Kalian lagunakaz ibilli eta uste barik eguna illundu eta —Ai, nire Atiguko Ama!— kale batzutan zehar etxera joan beharra bildurgarria benetan, noz Kortzeleko Mamuei aurtengo. Ohera sartuta gero be, izarapean buzua estalita, itto beharrean, ondo dakit zelango estutasunak erundakoa nagan.

Orain barriz, neskatillei loran botaten. Ez ete dogu hori benetako aldakuntza?

Baiña, nire aume, ezetzean dago, ez dirala aldatu. Aintziña, gabaz, Kortzeletik jaxi eta herriko umeak atrapatu eta eruaten ebezela. Orain barriz, herriko neskatilla ganorabakoak eruaten ehi dozuez.

Ez sinistuteko eta ez konpiatzarik hartzeko eskatu eustan zuekaz. «Gure txori kontu-kontaria» edo «Gure txori kantaria» ondo ahotan hartuta dozuela. Lehenago be, beste neskatilla gazte bateri, noz eta nun bota eutsozuen ondo goguan ehi dauko berak. Egia ete da nire aumaren esana?

Azkenean gertatu zana izan ez balitz, ez nuetsueke parkatuko. Eta arrazoi handiaz ganera.

Aitita zaharrak be, asteroko batek izan eben ankea sartzea zala ta, umorea galduta egoala bota zenduen baita be. Bai, bai, bai, nire aititak umorea galdut? Harek egin ebazan barreak. Nik ez dakit zer gomuta jakon; baiña, hasi jakun barrez algaraka, eta nork isil eragin bera?

—Ankea sartu? —esaten eban eta algar egin—. Ankea sartu eta barriz algar egin. Itto beharrean algar egin be. Eta horrelantxe beinbeste denboran. Estualdi galanta emon ueskun emon be.

Kontixu, algaraka ebillela, txistua kontrako ezterrira edo joan jakon eta amasarik bueltau ezin. Nire aume ete nire estutasuna! Aume hasi jakon bere esku zabalaz bizkarrean —Daunba, Daunba—, joka; baiña bai zera! gizonari amasarik bueltau ezin. Nik ez nenkian zer egin be. Garraxi egiteko baiño be estuago aurkiten nintzan. Halakoren baten, gomuta jakon nire au-

meari ur preskoa izango jakola onena eta antizunkada ura bota eutsen burutik behera eta...

Ez giñan hasarre airta bere onera etorri jakunean. Baiña, gaur oraindiñoik, jakiteke gagoz zer izan eban edo «ankea sartzeak» zer gomutau eragin eutsen. Baiña eskararak zuoi, Kortxeleko Mamuei sinpatuoi gaur eta gehiagotan be hemend idazteko aukera izango dot.

Ondo dakizuen lez Ondarrutik kanpoan bizi naz. Sendi jator batean hango zeregintxuak egiñaz eta bertako umetxuak euskara erabiltzeko errestasuna izan daiten. Etxeko bat lez ezaguten nabe eta nire ikasteko gogoari leku emoteko aukera aurkitu eusten. Datorrean urtean, «maistra» titulua hartuko dotala uste dot. Eta baita, Euskaltzaindiko egiria be. Zer besterik nahi dozue?

Baiña, orain dator nik esan gura nabena. Nik Euskara Batua ikaste diardut, jakina, H ta guztikoa. Nire aititak barriz, ez dakit zergatik, H ari amurru handia deusta, Jaungoiko bakoena dala uste dau eta inundi inora H hori baztertzeko bestelakoan, bere aurrera ez agertuteko. Zekulan holangorik entzun dozue? Nik barriz ez dodala H barik idatziko. Eta holan pasau jaku denborea. Baiña, Bizkaian eta gure herrian be, adifnean aurrera doazena errexago izateagaitik, erdibide bat hartu dot, konturatuko zareenez.

Ez dot nahi dodan guztietan idazteko aukerarik izango; baiña, ahal dodan guztietan hementxe izango nautzue.

Beste barik ba, agur eta agindu.

MIRENTXU

mutriku

GOIZEKO IZARRA'KO BATZAR NAGUSIA

Oraindik-orain egin berria dugu "Goizko Izarra Elkartean" urteroko Batzar Nagusia, baita guraso eta bazkideak arretaz erantzun ere. Bein eta berririo garbi azaldu zituzten urteburuan izen diren gorabehera guziak.

Elkarteko zuzendari jaunak itzaurrea egin ondoren, bertako idazkari, diruzai eta beste taldeetako arduradunak, garbitasun aundienaz, itzez-itzez, azaldu zituzten talde bakoitzeko lanaren zeaztasun guziak. Ikastolaren arazoak ziren garrantzi aundien-aundienarekin erabilli zirenak, bai antolaketa, umetxoek eziketa eta baita diru aldetik ere. Bertan erabilli ziren gairik berezienak aurretik izan ziren:

a) Azkenengo Batzar Nagusiko agiriak irakurri.
b) Diru kontuak aztertu.
c) Taldeetako ekintzak azaldu.
d) Galde-erantzunak.
e) Elkarteko lendaria aukeratu eta batzorde eraberritzea.

Gai oietaz gañera, beste gai asko erabilli ziren, antzezleri, margolari, dantzari, txistulari eta abar...

Bertan erabilli ziren elkarriketak ere oso egokiak izandu ziren, batzuna eta beste iritzi, kezka eta asmoak arretaz jasorik. Azkenik, lendaria berria aukeratzera, eta autarki bidez egin ere, Jose Anjel Flores Lekube lendarikaritzako aukeratua izanik. Urrengo asterako utzi zen batzorde berria osatzea. Beraz batzorde berria nortzuk osatzen duten urrengoko argitaraldian aditzera emango dugu. Zorionak Joxe Angel, eta aurretikoak jakatu duten bezin zuzen eta zintzoki jokatzea opa dizut.

ERIoTZA

Martxoaren 25ean, il zen, 83 urte zituelarik Josefa Oztolaza Egaña, «AMETSA» baserriko etxeako andre zaarra, Irugarren Ordenako senide zintzo eta Jesusen Biotzaren Billerako jarraitzaile benetako izandu zen. (G.B.).

Jaungoikoak bere betiko zorionen izan dezala eskatzen dugu gure otoitzetan. Arbezate bere seme-alabak, bereziki gure adiskide ta euskal idazle jator den Aita Luis Zubizarretak, eta gaitzentezko senidetar guziak gure samin-agurra.

ANDONEGI-tar Z.

deba

EGIA ZER OTE?

Iberduerok Deban nuklear etxea zutitzeko asmoak bertan behera utzi zituala telebista ta izparringiak esan bezain azkar, erakunde horien agiria azaldu da albiste hori ezetzautean. Baziren gure artean lehen berriak pozturik ospaketaren bat asmatzen hasi zirenek baina arazo hontan ez dago oraindik ziurtasunik eta lanean hain zehatz eta kementsu ari zaigun batzordea aurretik dugula saia gaitzen denok ahal dugun neurrian egitamu horri aurka egiten.

Bestetik Iberdueroren nahien al-daketa egia bilakatuko balitz ohar gaitzen lur hoi en antolaketa ze garrantzi duen biharko, herriaren hazkuntzean. Egun, bildurrak eraginik batikpat herria elkartu bada ere, urrengo sail hoietatik etorritzaizkigukeen arazoetan nola jokatuhar behar dugun oraingoa irakapen har dezakegu.

ERRETORE JAUNARI OMENA

Hogeitabost urte luze daramatzi Anastasio Arrindak Deban Eliz Nagusiko buru. Hua dela ta gaur neska-mutil helduak, berak lehenik bataiatu zituen haur haiek eraginik, San Jose egunez omen herrikoia egin zitzaion. Ospaketa izan ziren herri-meza, abesbatza, kalejira, bertso saio, bazkari tabarretan, jendeak jator erantzun zuen On Anastasiori zaion esker-ona adieraziz. Guk lehentxoago berarekin izan genuen elkar hizketa luze bezain atsegingarrian kementsu ta bere irtizetan tinko arkitu genuen. Eta hola gure artean luzaro jarrai dezala opa diogu. Zorionak.

ALBISTE ON BAT

Sarri entzun dugu herriko liburutegiaz, irakurgaiak berritze premia handia duela. Ba bertako arduradunek diotenez une hori heldu zaio. Besteak beste euskaldunoi jakingarri zaizkigun liburu pila ederra erosteko asmoz dira.

Liburu hautaketa ez deritzaigu inolara argitaratzaile etxe batekin hitz eginez besterik betetzeko denik. Baizik egun barroan daramaten herri-minak bultzaturik euskal alorreko gai hauetan murgilduta dabilten pertsonen harremanetan jarriaz. Ez gaitzen ohitu arazoan ezpalik errazenetik abiatzen ze hor ikas genezakena baliagarria baita. Gogoan izan dezagun herri baten kultur adierazgarri onenetarikoa saila liburuak osatzen dutela oraingoz.

IDIAKEZ

bergara

UDALETXEAREN BATZARRE OSOA

Joan dan illaren 14ean, Udaletxearen Batzarre Osoa izan zen. Berandu bada ere, orri ontara dakazkigu bertako gorabeherak.

47.207.841 pta., zerbait badirela esan liteke Bergara erriari dagokionez, baiñan, gauzak edo diruok banatzen direnean, oso gutxi gelditzen da zerbait garrantzitsurik egiterik nai bada; ikus dezagun nolan banatuak diran auek:

Langille lanbideak, 22.778.387 pta. Lan-tresnak eta abar, 12.677.000 pta. Diru ontatik, 3.500.000, eskolatarako ematen da.

Jaiak eta abar, 1.400.000 ptas. Erriko argiak, 2.000.000 pta. Erriko bideak, 1.000.000 pta. Arategi edo Mataderua, 350.000 pta.

Erriko zuazti eta abar, 150.000 pta.

Zakarrak biltzea, 120.000 pta. Erriko mendiak landu, garbitu eta berriak aldatu, 500.000 pta.

Erriko urak, 100.000 pta. Erriko liburutegia, 500.000 pta.

Ikusten dugunez, diru onekin gauza gutxi egin dezakete. Geure iritzi batzu ematera goaz. Gal auek ez dira gaur goizekoak;

amaika bider, aldirikariek astindu dituzte egoera txar auek.

1.000.000 pezetaz Barrenkalea itxuratu daiteke. Pentsa dezagun, Bergarak kale batzuk badituala, Barrenkalearen antzera daudenak.

Arategi edo Mataderua zelan alakoa izanik, toki txarrean arkitzen da, izan ere etxe bizitzet inguraturik bai dago.

Inguruko erri auzo «Mancomunidad Comarcal de Servicios» bazen, inguruko erriak batera bilduz, Zubillaga aldean denentzat bat egitea naizua; onen izena, «MACO-BER», edo «no ver». Onen berri bateonbategi jakingo du, ez guk.

Bertako teillatuko itukinak kentzeko, ongi deritzagu diru puxka orri.

Urak. Bergarako ubideak ondo edo bear bezela balende. Urkulu-ko uraren bearrik ez guke; gauean kendu bearrik ere ez genduke izango, orain denbora gutxi gertatu den bezala.

Beste arazo artean Olaso-Torre deritzaion arazoa aztertu zen, au da Montzon etxearena.

Egunero ikusten degu etxe onen egoera lotsagarria, ez da eskubi-

derik erriaren erdian au orrela eukitzeko; daraman galbidea ez da berriketako.

ERIoTZA

Arjentinako Buenos Aiestik berri lazkarriak datozkigu. Udaoko oporraldiak gozatu eta etxeruntz zi-jola, beribil ezbear batez joan zaigun Jaunaren deiari jarraituz Aranzabal eta Albisua tar Sebasten, 43 urteko gizon gaztea.

Bere sendi guziari gure samin agurra agertzen diogu, bereziki bere ama, Albisuatar Margarita andre, Aranzabalar Nikasioren alar-gunari, eta bere anai-arrebari Karolina, Joxemari eta Robertori. Joan den igandean, San Pedro eliz nagusian ospatu ziren illetak.

Txintxurreta eta Laskuraintar Aitor ere zazpi urterekin alden-du zaigu.

Mutiko maitagarri onek bazuen lagunik ugari; illetan, alako jendetzarik gutxitan ikusi degu.

Aingeruek ar bezate.

MENDIKOI

JOSE ZINKUNEGIBEN

OPTIKA DONOSTIAN

URTEETAN LANEAN OHITUA

Hernani, 4

DONOSTIA

RIKARDO

OPTIKA ETA FOTOGRAFIA

Begietarako kristal bigun eta irmoak
Betaurreko galgatuak
Eguzkitarako betaurrekoak
Prismatikoak
Eztaletarako eta egun haundietarako argazkiak
Margoizko argazkiak
Argazki zaleentzat
Fotokopiak
Kale Nagusian, 12

TOLOSAN

Transportes

azkar s. a.

ERAMAN - EKARRIAK, KAMIOI AUNDIAK

Barcelona Zaragoza, Valencia, Madrid, Oviedo, Gijón.

Donostitik egunero:

Iruña, Bilbo, Gastelz, Alicante, Elche, Elda, Murcia, Cartagena, Granada, Almería, Santander, Valladolid, Zamora, Palencia, Salamanca.

Astean Irutan:

Malaga, Sevilla, Jerez de la Frontera, Cadiz, Lugo, Coruña, Orense eta Vigora joan etorriak.

Hernanirako bide nagusian, ERGOBIA auzoan, DONOSTIAN.

Urrutizkiak: 552650 - 552654

Apartado 1381

Donosti-Currerki-Kutxa

EUSKAL IRRATI

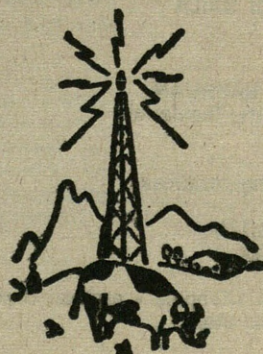
SAIOAK

Banen baneko azkal
Ongarri ta abonoak
Beler Zuloak

Erosi edo berritzeko diru
aurreratzea

Baserri, lur-tresnak ta aber
Torelavega'ko Perira joan
etorriak

Baserriaren alde

ERRENTERI

Goiherri bailara Siadecoren lana Segurako pantanoa

Azken aste honetan heldu zait hain gogoz espero nuen Siadecoren lana. Lan egoki eta beharrezkotzat jotzen nuen eta berehala erantsi nizkion nire begiak. Bazen zerbait liburu honetan aurkitu nahi nuena eta gain begiratu bat emanaz bila ibiliagaitik ez dut aurkitu. Siadecoren lana oinarritzat jotzen da plangintza bat egiteko orduan, eta hala da, baina gelditu da zerbait kontuan hartu gabe nire iritziz: NATURAREN egoera eta bere kontsumoa.

Jakinen gainean nago, noski, azterketa hau ez dela enkueta hutsez egitekoa eta lan luze bat eskatzen duela, baina egin gabe dagoelako ezin liteke alde batetara utzi.

Guk natura pizti bitxi batzuen zaintzarekin nahasten dugu askotan, baina natura zaintzea gure inguru guziaren zainketa osoa da, eta hori bai ez daitekeala elefanteak gal ez ditezten ahaleginarekin nahas.

Bailara edo eskualderen bat planifikatzeko orduan natura nahita nahiez ikasi behar dugu, bertan eta bertatik bizi bait gara. Alde asko ditu ikasketa honek, hona batzuk:

GEOLOGIA ikasketa: pantanoa Seguran egitea erabaki badute, alde batetik zorua bertan iragaitz delako izan da.

LUR ikasketa: Ez da nahikoa industriak zenbat leku betetzen duen jakitea, baizik eta zein lurralde klaes betetzen duen baino. Eskualde hortako lurrak zertarako diren jakin behar da ezer planifikatu aurretik. Gure kasoan e.b. nekazaritzarako lurralderik egokienetan ari gara industria eta etxeak egiten.

ANIMALIA ikasketa: Ikusi behar da, ikusi, egindako edo egiteko den lur banaketak animali orekari laguntzen dion hala ez; eta animaliak esatean ez dezagun azari edo erbitan pentsa, xomorro eta xomorrojale berak nahiko zer ikusia badute gure natur ondarekin.

LANDARE ikasketa: ez da nahikoa horrenbeste leku oihanez edo basoz beterik dugula esatea, gure gizarteak —eta edonongoak— soildu duen naturaren ezoreka edo desekilibrioari eusteko gai direnak al ditugu?, edota ezoreka horri laguntzen diotenak dadukagu? Larre gehiegi edo gutiegi dadukagu, tab.

ALDAPA ikasketa: zer orografia edo mendiak ditu gure herriak? zer nolatako aldapak, zer aldaketako lurra utzi liteke belardi, lurra urak eraman ez dezan?, non ken liteke basoa edo oihana lurra erabat hondatu gabe, non oihana ikutu gabe utzi?

ERREKA-IBAI ikasketa: Siadecoren lanean ez dut Oria ibaia-aren aipamenik ikusi, guttiago noski Goiherriko erreka-berriak, eta askoz gutiago iturrienik: zenbat eta non diren, zenbat galdu diren, egin diren bidezta hondatuta, zenbat eta nola dauden industriak ustelduta.

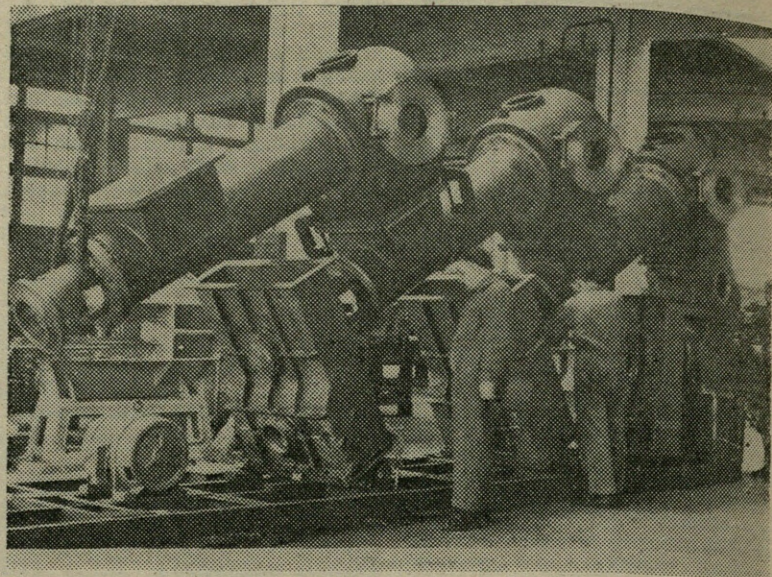
Ez dugu Segurako pantanoaren balitzko zeregina ahaztu behar: Hemendik hogeiturtetara edo ur falta handia izanen omen du Gipuzkoak. Nola liteke hain buru gutti izatea?, nolaz gintezke gerokoaz ardura, sudur puntan dugaraz arduratzen ez garelarik?: bada herririk gure artean, urik ez ukan arren etxeak egin-ta-egin ari denik, eta ez bat bakarra, eta askotan egarrit itotzen ari diren herri hoiei, Oria dihoakie hanka artetik, Lasarte e.b.; Oria ondoko beste herri batzuek aldameneko herrixketara dihoaz haletako uraren bila, bertakorentzat agortzen delarik, Atauna doaz Beasaindarak e.b.

Lan hau guzia egiteko dago edo guti egin behintzat.

KONTSUMOAZ

Siadecok ekonomiaz ari delarik, naturarekiko ekonomia bat ere badela gogoratu gabe edo, kontsumoaz hitzegiten digu: janaritza, jantziak, osasuna, kultura eta jolasak, tab. Berriro naturaren kontsumoaz ez zaigu mintzo. Gauza askotaz, galtzen ditugunean gogoratzen gara (gurasoaz hori entzun dut beti). Naturatik hartzen ditugun ondasunaz, hauek galtzean, ordaindu beharrean gertatzen garenetik kontu hartuko dugu.

Ixiltasuna e.b. (kutsadura era bat da hotsa, zarata) ekonomi balore bat da. Nola? Hotsak, lantokian atentzioa eta burua (memoria) galdu arazten du, gorputz eta nerbioz nekarazi; etxean atsedena eta loa galerazten. Honela, esku-langile batek % 30 lan gutiago egiten omen du hots giroan, eta buru-langileak % 60 gutiago. Hori bera esan liteke, aide kutsadurari buruz, leku

guxitzearenari tab. Baina ez dute beti zuzenean lan egiten naturaren erabiltze txarrekin: gure osasunean eta kulturean ere bai, inguruak duen eragina nork neur?

Goiherriara bilduaz, zer ondasun ez dute hartzen goiheritarrek igandetako mendi igoeraz?, lo egitera beren baserritara biltzen direnek, erreka garbiren bat inguruan dute-nek, bere etxe inguruak baratzaz inguraturik dituztenek, herri barnean berde-leku zabalak dituztenek, tab.

—oOo—

SEGURAKO PANTANOAREN kontua hor dago eta galdera batzuk badituzte egitekoak edo argitzeakoak. Euskal aldirikaritan argitaratutako lerroak ezagutzen ditut eta haletan seguraren diotena hau da bat behintzat: «Segurako bailara Gipuzkoan gelditzen diren gutienetakoa, honen arnasbide, tab. (beraz, azken puntuan ukitu dudanaren arabera). Ez guke Gipuzkoarrok hor hori hondatuko lukeen pantanorik egiten utzi behar!».

Beste puntu batetara hau diote: «Bailarakoek genituen industrializatzeko planak hankaz gora joanen zaizkigu» (Beharbada industrietako terreno salketatik diru jasotze planak).

Hona hemen argi ikusten ez dudana: «Industrializatzekoak alegia, Gipuzkoa osoari begira eginiko planak al dira? Gure Eskualde honetan Segurak bete behar duen egitekoa hori al da,

industriagintzari bultzada ematea?

Bertako jendearentzat dio agian norbaitek. Inguruko industri zentroak nahiko gertu ez ote?, edota guzia bete behar du gu industriaz? Industri-toki hoietara joateak dakarren molestia ez ote hutsa gaur egun bailara horrek duen eta edukiko duen zereginaren ondoan? Arrazoi handiz, segurrarekin mesede horregatik ez dutela ezer onik jasotzen esan lezakete; egia da, baina, gure ahaleginak hortik joan behar dute hain zuzen, hori horrela uzten duen egitura salatu eta aldatzera. Ez gaitzen kurpila berean sar.

Orain artekoa, pantanorik ez balitz bezala. Baina bada pantano asmo bat. Bai hala ez? Honen erantzuna plangintza orokor, jeneral batek emanen du. (Edozein plangintzetan azken hitza plangintza haren ondorioak jasanen dituenak du, kasu honetan segurarrik lehenen, gipuzkoarrok gero, tab.). Zer pantano da?, Ze ur bilduko du, garbia hala zikina? Zertarako? Norrentzako? Eske hori duten lantokiak nahi al ditugu? Sortu nahi ditugunak behar al dute? Lehen ditugun ur bideak zaintzen al ditugu? Hemendik 20 urtetara ur falta izanen omen du Gipuzkoak? Zein eratako Gipuzkoak? Dugun uraren ardurarik apurrenik ez dugun une berean, ur guziak ajolarik gabe zikitzen ari garen unean, nolaz mintzo gintezke hemendik horrenbeste urtetara izanen dugun ur faltaz? (Ur falta dagoeneko ari gara sufritzen, zenbat diru ez dugu GAUR «agua mineral»-tan gastatzen e.b. Lehengo egoerataraz ez gintezkeela bihur diote askok, baina nik berriro «agua minerala» botiketan gaixoztat bakarrik jarri beharrean gurela uste dut, une berean gaur baino gaixoz gutiagoko gizartearen amesten dudalarik).

Barcelonan ere honelako arazobat sortu da, eta Barcelona handiegia dela aitortu beharrean erabaki «serio», «txalogarri», parragarri eta patrika-garri bat hartu dute, Ebro ibaitik ekarriko dugu! Erraztasun guziak dituen herri bat sortuko dugu eta bertan bizitzeko gogorik ematen ez duen herria bidenabar.

Pantanoaren gorabehera hitz erraz eta politekin utzi dut, badakit, baina nik hortik ikusten dut eta ez sortuko dituen laino eta xomorrotan, hauek fabriketako kearekin akabatuko bait dira.

Marzelino AIZPURUA

